DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

TRST - SOBOTA, 21. AVGUSTA 1954

CENA 20 LIR

Združeni proti razkosanju, za STO in narodno enakopravnost!

DAN ZA DNEM SE POJAVLJAJO NOVI DOKAZI O IZDAJSTVU NAD TRŽAŠKIMI SLOVENCI

"Borba" piše, da je beograjska vlada "že davno" sprejela sporazum o Trstu

Uradno glasilo jugoslovanske vlade graja Rim, ker "ovira" uresničenje že sprejetega sporazuma - Vrhunec kapitulantstva - Titov obisk v Kopru v znamenju potrditve mešetarske kupčije - Ne nasedajmo "živčni vojni" in nadaljujmo našo pravično borbo

Že drugi teden vlada na «tržaški fronti» nekakšno zatišje. V vojnem času je zatišje znak skorajšnje ofenzive. V našem času in v naših razmerah je znak poslednjih priprav za izvedbo delitve, o kateri so se predstavniki ZDA, Anglije, Jugoslavije in Italije sporazumeli v londonskih razgovorih.

Prav zaradi tega to nenadno zatišje po štirih mesecih nenehnega hrupa ne obeta nič dobrega. Že zadnjič smo namreč pisali, da je v teku živčna vojna proti našemu prebivalstvu, ki ga hočejo utruditi s protislovnimi vestmi, z najavljanjem ali zanikanjem skorajšnjega sporazuma, s poročanjem o sporih in doseženih sporazumih.

Kljub temu, da vlada zatišje, je prišlo z jugoslovanske strani potrdilo doseženega sporazuma.

V nedeljo je Tito prispel v koprsko pristanišče s svojim yachtom «Jadranka» in v «junaškem» spremstvu štirih vojnih ladij. Z njim sta bila tudi Kardelj in Rankovič. Kot je bilo sporočeno, se je beograjski mogotec zadržal v Kopru približno eno uro in ni stopil na koprska tla; marveč je le sprejel politične, civilne in vojaške predstavnike cone B.

Nedvomno je, da Titov obisk v Kopru nekaj pomeni. Zastonj se Tito ni peljal v Koper. Že dejstvo, da je sprejel svoje ljudi iz cone B in da so krajevne oblasti že prej vedele za njegov prihod (kar dokazuje dejstvo, da so za uro prihoda organizirali nekaj stotin ljudi, ki so mu na pomolu priredili «spontano manifestacijo»), nam dokazuje, da je temu obisku pripisal poseben pomen. Dejansko je Tito hotel s svojim prihodom v koprsko pristanišče poudariti pripadnost cone B Jugoslaviji. In to je zelo jasen znak, da je sporazum dosežen, ker proti temu obisku Rim ni protestiral.

Toda še pomembnejše je pisanje «Borbe» od istega dne. V uvodniku pod naslovom «Kdo zavira ureditev tržaškega vprašanja?» beograjski uradni krogi punktualizirajo sedanjo fazo v tržaškem vprašanju.

Članek je polemičen in v rokavicah napada italijansko vlado. V bistvu pravi, da je že vse zgledalo, da je sporazum glede Trsta dosežen, sedaj pa da se nenadoma pojavljajo nekakšne ovire z italijanske strani. Članek se pritožuje, da Italija ne kaže za ureditev «že urejenega vprašanja» prav toliko dobre volje kot Jugoslavija.

V nadaljnjem se pravi, da se v vprašanje vnaša tudi ureditev ribolova v jadranskih vodah, čeprav ne spada v zadevo. Prav tako članek trdi, da je izmišljena trditev angleškega lista «Daily Telegrapha», ki je pisal, da se je Jugoslavija odrekla obmejnim popravkom na demarkacijski črti med cono A in B.

Članek zelo odločno zanikuje, da bi se bile z jugoslovanske strani pojavile «ovire, ki otežkočajo in odlašajo ureditev». V tej zvezi list pravi: «Če upoštevamo, da je bilo soglasje o kompromisnem predlogu za ureditev tržaškega vprašanja med Jugoslavijo na eni ter ZDA in Veliko Britanijo na drugi strani vsekakor ZE PRECEJ DAVNO DOSEŽENO, je jasno, da lahko nastanejo 'zadnje težave' samo na italijanski strani. Tem bolj se mora človek čuditi poskusu, da bi jih pripisali Jugoslaviji».

Glede trditve, da je prišlo do zastoja zaradi novih teritorialnih zahtev z jugoslovanske strani, pravi list, da «je trditev o kakršni koli novi jugoslovanski zahtevi povsem samovoljna». List se prav tako sklicuje na uradne jugoslovanske izjave od 16. junija, ki pravijo, da se bo Jugoslavija «držala sporazumno sprejetih obveznosti» in da «ne bo zahtevala niti nudila novih koncesij», in pripominja, da «se od takrat v jugoslovanskem stališču ni nič spremenilo in če so kake nove zahteve, ne prihajajo iz Jugoslavije».

Glede «narodnih manjšin» «Borba» piše, da največji hrup dela Italija in da «niti v tem primeru težave ne prihajajo z jugoslovanske, marveč z druge strani». V zaključku pa članek pravi: «MI SMO SMATRALI IN SMATRAMO, DA JE SPORAZUM V OSNOVNIH VPRAŠANJJH ŽE DOSEŽEN. SEVEDA SO MORALE OSTATI NEKATERE NEUREJENE PODROBNOSTI, KI JIH BO TREBA SČASOMA UREDITI. Nerazumljivo pa je, da je privlekel Rim zdaj na dan nove 'podrobnosti', o katerih včeraj ni govoril in da gre prek bistvenih, že razčiščenih vprašanj».

Na ta način izhaja to, kar smo že pred leti pisali in kar smo poudarjali v zadnjem času: Tito je bil «že precej davno» zmenjen z Amerikanci in Angleži glede delitve Tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo. Ves hrup, ki ga je dvignil po 8. oktobru je bil posledica ogorčenosti ljudskih množic. Izdajstvo pa je bilo že prej izvršeno in se je čakal le ugodni trenutek za njegovo izvršitev.

Po drugi strani izhaja, da je «sporazum že dosežen» in da je Titova vlada postala zelo nestrpna, ker se Rimu kdovekaj ne mudi z uradnim sporočilom o izvršeni kravji kupčiji. Zato pa Beograd obtožuje Rim, da zavlačuje rešitev zaradi «podrobnosti» kot so... obmejni popravki, jamstva «narodnim manjšinam» in podobno. Titova vlada torej sili Scelbo, naj čim prej preneha s «podrobnostmi» in naj da svoj pristanek uradnemu sporočilu.

Poslednji dokazi Titovega izdajstva, ki so še manjkali v šahovnici tržaškega vprašanja, so s pisanjem «Borbe» prišli na dan. Tito je torej že več let vlekel za nos jugoslovanske narode, ker je bil že «precej davno» domenjen z Anglo-amerikanci, in priznava, da ga «podrobnost» o «narodnih manjšinah», t. j. o 83.000 Slovencih, ne briga!

Na vsak način ima tržaško prebivalstvo še vedno orožje borbe proti razkosanju v svojih rokah. In ga bo uporabilo v svojih protestnih akcijah, s svojimi zborovanji, s svojimi podpisi, s svojimi stavkovnimi gibanji, z enotno fronto proti mešetarjem in barantanju. Se je čas, da preprečimo razkosanje. Zastoj zadnjih dni nam to dokazuje.

"PODROBNOSTI"

«Mi smo smatrali in smatramo, da je sporazum v osnovnih vprašanjih že dosežen. Seveda so morale ostati nekatere neurejene podrobnosti, ki jih bo treba sčasoma urediti». Tako piše «Borba» od 15. avgusta v svojem članku «Kdo zavira ureditev tržaškega vprašanja?».

Po ameriških in angleških časopisnih vesteh zgleda, da te «neurejene podrobnosti» tiičejo jamstev «narodnim manjšinam» v coni A in B in obmejnih popravkov vzdolž sedanje demarkacijske črte.

Vsakemu razsodnemu človeku se bo formulacija «Borbe» v zvezi s še neurejenimi vprašanji zdela, če ne drugače, vsaj ponesrečena. Imenovati jamstva «narodnim manjšinam» in obmejne popravke kot «neurejeno podrobnost» pomeni biti lahkomiseln. Ker pa prebobro poznamo politiko sedanje jugoslovanske vlade, vemo, da ta formulacija ne izhaja iz novinarske nespretnosti ali pa iz lahkomiselnosti, marveč iz doslednega kapitulantstva, ki v zadnjih letih označuje vso politiko Belega dvora.

Če si človek pazljivo prečita omenjeni članek «Borbe», bo videl, da se uradno glasilo beograjske vlade pritožuje nad Rimom, ker ni še podpisal sporazuma, čeprav je Jugoslavija na to že «zdavnaj» pripravljena. Krivda za sedanji zastoj v kravji kupčiji s Trstom — pravi «Borba» — ne pada na jugoslovansko vlado, marveč izključno na Rim, ki se «preveč» poteguje za svojo «narodno manjšino» v coni B in v tej zvezi «bučno izraža svojo zaskrbljenost». In nadalje pravi, da «niti v tem primeru (v primeru narodnih manjšin, op. ur.) težave ne prihajajo z jugoslovanske, marveč z druge strani».

To pisanje ne more kot resno zaskrbljati tržaške Slovence. Tu ne gre torej za ponesrečeno novinarsko formulacijo, marveč za najbolj zločinsko in podlo kapitulantstvo pred zahtevami ameriških imperialistov, ki hočejo na vse načine čim prej izsiliti «rešitev» tržaškega vprašanja. Članek «Borbe» je najboljši dokaz sedanje mentalitete jugoslovanskih poglavarjev, ki se čudijo italijanski vladi, da zavlačuje «rešitev» našega vprašanja zaradi brezpomembnosti «neurejenih podrobnosti» in ponovno poudarjajo, da je za njih vsa zadeva že urejena in da se lahko te «podrobnosti» uredijo tudi po izvršenih dejstvih.

Pred leti je umrli italijanski državnik Orlando dejal De Gasperijevi vladi, da «hlepi po hlapčevstvu do Amerike». Če bi se mogel v režimski beograjski skupščini najti jugoslovanski Orlando, bi prav gotovo dejal, da je linija Titove vlade najdoslednejši «pohlep po hlapčevstvu do Amerike». Kako si drugače moremo razlagati, da opušča Beograd vsako zahtevo po tehtnih garancijah našemu življu v Trstu? Kako je mogoče, da se najde vlada, ki so ji vsaka jamstva zamejskemu življu «podrobnost»? To je pač mogoče samo od vlade, ki je poteptala zastavo nacionalne neodvisnosti, jo vrgla v morje in na njeno mesto dvignila zastavo kapitulantstva in «pohlepa po hlapčevstvu».

Iz tega je lahko razvidno, kaj lahko pričakujemo tržaški Slovenci od toliko opevanih «jamstev», ki naj bi nam jih nudili po izvršitvi kravje kupčije z našo zemljo.

Sedaj vemo, da nas hoče jugoslovanska vlada prepustiti na milost in nemilost svojemu riskemu partnerju in da ne namerava dvigniti niti prsta v našo obrambo, če bi se nam začelo goditi, kot se nam je godilo od 1918 do 1945 in kot nam že obeta IV. člen zakona o uslužbencih pri javnih upravah. Celo največji naivnež bo moral priznati, da je težko najti v zgodovini večjega izdajstva, kot je titovsko. In podtem si še Titovi opričniki v Trstu upajo dajati drugim lekcije o narodni obrambi in pitati druge z narodnimi izdajalci. Naši ljudje so že razumeli, kaj so. Njihovi maloštevilni pristaši pa jim vsakodnevno uhajajo. Kako pa ne bi? Saj je dolžnost vsakega narodno zavednega človeka, da zapusti družino ljudi, ki so nas nesramno in podlo izdali in nam hočejo še zvezati roke, da se ne bi borili proti črnim perspektivam, ki stojijo pred nami. Tržaški Slovenci bomo pa kljub temu izdajstvu in temu kapitulantstvu beograjske vlade vzeli v svoje lastne roke borbo proti predstoječi nesreči in za obrambo naših ogroženih narodnih pravic. Pri tem pa uživamo in bomo uživali podporo in pomoč italijanskega demokratičnega ljudstva kot tudi naših jugoslovanskih bratov in slovanske skupnosti.

K. SISKOVIČ

NOBENA OMILITEV NE MORE SPREMENITI NAPADALNEGA ZNAČAJA EOS

Mendés-France je s svojimi «popravki» postavil v krizo EOS

Washington in Bonn v velikih škripcih zaradi francoske poteze - Mendés-Franceov načrt pa ne predstavlja nobene garancije za Evropo - Le pogodba, ki bi povezala vse evropske dežele, kot predlaga ZSSR, lahko odvrne nevarnost vojne

V Bruslju se je v četrtek zjutraj začela konferenca predstavnikov Francije, Zah. Nemčije, Italije, Nizozemske, Belgije in Luksemburga, ki bodo diskutirali vprašanje Evropske obrambne skupnosti v luči najnovejših predlogov francoskega ministrskega predsednika Mendes-Francea.

V petek zvečer je francoska vlada razen treh golističnih ministrov, ki so podali ostavko, sprejela Mendes-Franceov načrt o popravkih, ki bi jih bilo treba vnesti v pogodbo EOS. Mendes-Franceov načrt predstavlja kompromis, ki ne zadovoljuje ne pristašev EOS in ne njenih nasprotnikov. Zaradi tega so v teku vladne seje, na kateri je Mendes-France predstavil svoje «popravke», trije golistični ministri, med temi obrambni minister Koenig podali ostavko, izjavljajoč, da nova formula EOS, za katero se poteguje ministrski predsednik ne nudi nobene garancije suverenosti Francije.

«Popravki» Mendes-Francea so naslednji: 1. Francija se bo umaknila iz EOS, če bodo angleške in ameriške čete zapustile Evropo; 2 Francija bo zapustila EOS, če bo Atlantska zveza likvidirana ali če bo Nemčija zedinjena; 3. Francija zahteva jamstva, da ne bo noben nemški vojak stopil na francoska tla; 4. pogodba o EOS naj velja 20 in ne 50 let; 5. omejiti je treba nadnacionalni značaj evropske vojske, ki pa ne sme stopiti v veljavo pred 8 leti; 6. evropska vojska se mora sestaviti le na nemškem ozemlju iz nemških kontigentov in iz omejenega števila francoskih zasedbenih čet; 7. uvesti je treba pravico veta v vseh organih EOS; 8. ne sme se še govoriti o «politični skupnosti» šestih evropskih držav.

Kot se vidi, so nekatere točke, ki znatno omejujejo značaj EOS, kot je bila prvotno zamišljena. Po drugi strani pa se hoče s kompromisom doseči ustanovitev EOS in oborožitev Zah. Nemčije.

«Popravki» so dvignili val komentarjev po vsem svetu. Najbolj ogorčeni so Nemci in Amerikanci, ki so toliko računali na EOS. Tudi italijanska vlada je po prvem trenutku zapredaščenja dala vedeti, da zanjo velja «stara EOS» in da se bo v Bruslju borila zanjo. Mendes-France je na vse nemške in ameriške napade odgovoril, da ne more odstopiti od svojih popravkov. Do zadnjega trenutka so bili vsi v svetu mnenja, da ne bo moglo priti do kompromisa in da bo na ta način EOS postavljena na glavo. Najbolj besni zaradi tega so Nemci in Amerikanci, ki vidijo, da jim polagoma uhajajo vse možnosti za ustanovitev tiste napadalne zveze, ki bi jim lahko omogočila provokacije proti Vzhodu.

Na vsak način tudi Mendes-Franceov načrt izhaja iz načela, da je treba EOS ustvariti in Nemčijo oborožiti, čeprav z določenimi pomembnimi popravki. To stališče pa je zgrešeno, ker je sovjetska ponudba o konferenci vseh evropskih držav, na kateri naj se diskutira o kolektivni varnosti v Evropi, odprla pot pomirjenju in strpnega življenja v tem delu sveta.

ČLANEK "NOVE BORBE" O TRŽAŠKEM VPRAŠANJU

Beograjski voditelji žrtvujejo tržaške Slovence v znaku amerikanizma

Iz «Nove Borbe» od 9. avgusta povzemamo naslednji članek:

Ameriško-angleški diktat od 8. oktobra 1953 o delitvi STO med Jugoslavijo in Italijo na podlagi obstoječe demarkacijske črte med cono A in B se ni mogel uresničiti ne morda zato, ker jugoslovanska vlada ne bi bila tega hotela, marveč zato, ker se je naše ljudstvo odločno zoperstavilo imperialističnim mahinacijam. Takrat, ko je odpor našega ljudstva prekrižal račune imperialistov in njihovih priveskov in ko so Amerikanci in titovci mislili, kako naj bi s prevaro vsilili našemu ljudstvu oktobrski diktat, so jugoslovanski samodržci licemerno napadali «nepravičen sklep zaveznikov» in na zborovanjih nastopali z geslom: «življenje damo, Trsta ne damo!» Na mejo cone A je bila odposlana vojska, da baje prepreči prihod Italijanov v Trst. A vse to je imelo namen pomiriti vihar ljudskega gneva in pridobiti na času.

V tem času so se za hrbtom našega ljudstva vodili v Londonu tajni razgovori za uresničenje oktobrskega diktata, na katerih je Vladimir Velebit zastopal Jugoslovansko vlado. Glavno vprašanje v teh razgovorih je bilo, kako uresničiti ameriško-angleško izjavo od 8. oktobra 1953, ne da bi ponovno prišlo v Jugoslaviji do množičnih protiimperialističnih nastopov.

Odločitev o takozvani «rešitvi» tržaškega vprašanja je bila že zdavnaj sprejeta in zgleda, da bo objavljena v najkrajšem času. To potrjujejo izjava ameriškega ministra za zunanje zadeve Dullesa od 3. avgusta, ki je o tej stvari prav gotovo najbolje obveščen, in tudi vesti jugoslovanskih radijskih postaj, ki indirektno pripravljajo našo javnost na predstoječo delitev STO.

Istočasno skuša jugoslovanska vlada z vsemi svojimi silami prepričati naše ljudstvo, da je «nova rešitev» baje mnogo boljša od ameriško-angleškega diktata od 8. oktobra 1953. Tako piše list «Pobjeda» od 18. julija, da se «z rešitvijo» predvidevajo «manjše ozemeljske izmenjave... v glavnem v prid naše dežele...». «Slobodna Dalmacija» od 15. junija piše, da «bodoči sporazum o tržaškem vprašanju ne bo v nobenem primeru ponavljanje sklepa od 8. oktobra...» in trdi, da «bodo Jugoslaviji priključene nekatere slovenske vasi na Miljskem polotoku, dočim bo Italija dobila znatno manjši ozemeljski pas cone B». Na sličen način pišejo «Borba», «Vjesnik» in «Politika», dočim radio Zagreb in Beograd neprestano prepričujejo v svojih komentarjih, očividno navdahnjenih od tajništva za zunanje zadeve, da se «nova rešitev bistveno razlikuje od izjave od 8. oktobra 1953» in da je «ugodnejša za Jugoslavijo».

Kot običajno je tudi v tem primeru resnica popolnoma drugačna od tega, kar govorijo in pišejo jugoslovanski samodržci. Po podatkih iz ameriških, angleških in francoskih listov, ki temeljijo na vesteh iz uradnih virov, ter po pisanju glasila KP STO «Delo», izgleda tako razbobnana «ugodnejša rešitev za Jugoslavijo» takole.

Od področja cone A bi Jugoslaviji pripadlo 12 vasi okrog Milj in del obale Miljskega polotoka. Jugoslaviji bi pripadle vasi Elerji, Božiči, Bragedi, Sonci, Norbedi, Hrvatini, Sv. Brigida, Barizoni, Fajti in Miloki. Poleg tega je še vprašanje polovice doline Sv. Jerneja z istoimensko vasjo. Po izjavi italijanskega zunanjega ministra Piccionija, ki jo je potrdil radio Beograd, bi Italija dobila ves pas v severnem delu cone B z vasjo in gradom Sv. Socerba, dalje predel nad Plavjami z vasmi Gornje in Srednje Skofije.

Dejstvo je, da bi Italija dobila del cone B, ki je po površini večji od dela cone A, ki bi moral pripasti Jugoslaviji. Poleg tega in v očitnem nasprotju s številnimi Titovimi izjavami, da «ne moremo dopustiti, da bi popolnoma slovenske vasi cone A prišle pod Italijo», bi bila v delu cone A, ki bi pripadel Jugoslaviji, le ena popolnoma slovenska vas — Elerji, dočim bi Italija dobila del cone B, ki je popolnoma slovenski.

Toda bistvo vprašanja ni v tem. Bistvene važnosti je dejstvo, katerega ne imperialisti in ne vladi v Beogradu in Rimu kljub vsem svojim falzifikacijam resnice ne morejo prikriti, da je takozvana «nova rešitev» tržaškega vprašanja dejansko le zloglasni ameriško-angleški diktat od 8. oktobra 1953, ki ga je naše ljudstvo enodušno in z gnusom odklonilo.

Prav tako, kot je izdala koroške Slovence in s podlim molčanjem gre mimo terorja grških monarhofašistov nad egejskimi Makedonci, žrtvuje jugoslovanska vlada tudi v primeru Trsta življenjske interese jugoslovanskega prebivalstva STO vojnim načrtom ameriških zasužnjevalcev. Ameriški imperialisti kršijo mirovno pogodbo z Italijo zato, da bi tesneje povezali delovanje jugoslovanske in italijanske vlade v okviru ameriških vojnih načrtov, tako po vprašanju balkanske

(Nadaljevanje na IV. strani)

Smrt De Gasperija

RIM — V četrtek zjutraj ob 2,30 je v Južnem Tirolu umrl Alcide De Gasperi, prvak italijanske demokrristjanske stranke, ki je bil sedem let ministrski predsednik. Zadela ga je srčna kap. De Gasperi se je rodil 1881.

Stavke v Nemčiji

BONN — V Zah. Nemčiji se še vedno vršijo velike stavke za izboljšanje delavskih in življenjskih pogojev. Na Bavarskem stavka od 9. avgusta 220 tisoč kovinarjev. V sredo so se v Monakovem vršili težki spopadi med policijo in stavkujočimi.

Bivanje laburistične delegacije v LR Kitajski

PEKING — V petek je z letalom prispela v Peking sedemčlanska laburistična delegacija, ki se je dva dni mudila v Moskvi. Delegacija je bila sprejeta od najvišjih kitajskih državnikov. Ob prihodu se je udeležila svečanega sprejema, ki ga je na njeno čast priredila kitajska vlada. Attlee se je v tem času večkrat razgovarjal s kitajskim ministrskim predsednikom Cu En Lajem.

Teror v Guatemali

GUATEMALA — Po ameriških časopisnih vesteh se je zvedelo, da je slamnati mož družbe «United Fruit Co» Castillo Armas dal do sedaj zapreti 8000 ljudi.

Kaj je boljše: Mirovna pogodba ali razkosanje?

«Borba» od 15. avgusta t. l. je napisala:

«Mi smo smatrali in smatramo, da je sporazum v osnovnih vprašanjih že dosežen. Seveda so morale ostati nekatere neurejene podrobnosti».

Po časopisnih vesteh so «neurejene podrobnosti», o katerih govori «Borba», jamstva «narodnim manjšinam» v coni A in B ter obmejni popravki ob sedanji demarkacijski črti.

Glede teh «podrobnosti» pravi nadalje «Borba», da *«težave ne prihajajo z jugoslovanske, marveč z druge (italijanske, op. ur.) strani»* ter da *«je bila Italija (in je še zdaj) tista, ki je najbolj bučno izražala zaskrbljenost za manjšine v Jugoslaviji».*

Iz tega izhaja torej, da se titovska vlada ne briga za slovensko «narodno manjšino» niti toliko, kot se Rim briga za italijansko narodno manjšino v coni B. Iz tega prav tako izhaja, da je za Beograd sporazum že zaključen in da se zato «nihanje» italijanske vlade zdi Titovi vladi «neumestno in čudno».

To pomeni, da se Titova vlada ne samo zadovoljuje z besednimi jamstvi tržaškim Slovencem, marveč da je pripravljena ta zahtevana jamstva celo opustiti samo, da bi čim prej prišlo do sporazuma in do izvedbe barantanja.

Ali more biti podlejšega izdajstva, kot je titovsko? Zato, da bi se barantanje v kratkem izvedlo, je Tito pripravljen prepustiti Scelbi na milost in nemilost 83.000 tržaških Slovencev. Kje je kričanje po zahtevi «zadostnih jamstev» in «narodne enakopravnosti» za tržaške Slovence, s katerim je skušala titovska vlada do sedaj slepiti jugoslovanske narode in tržaške Slovence?

Kaj je napravila Titova vlada?

Kapitulanstko in v okviru svojega besnega protikomunizma in protisovjetizma ter svojega hlapčevskega amerikanizma je raztrgala mirovno pogodbo, ki v svoji VI. prilogi (Stalnem statutu STO) pravi:

«IV. člen — Ustava STO bo jamčila vsem osebam na področju STO, brez ozira na narodnost, spol, jezik ali vero, uživanje človečanskih pravic in osnovnih svoboščin, posebno svobodo veroizpovedi, jezika, govora in pisanja, poučevanja, sestajanja in združevanja. Državljanom STO bo zajamčena enakopravnost pri sprejemanju v javne službe».

«VII. člen — Uradna jezika STO bosta italijanščina in slovenščina».

Vse to je Tito vrgel v smetišnico, da bi zadovoljil Amerikance in svojega rimskega partnerja.

Tržaškim Slovencem skuša na ta način onemogočiti uživanje tiste enakopravnosti, ki jim je zajamčena od mednarodne listine. Večjega zločina pač ne more biti.

Zločini grškega fašizma zaveznika Titovega režima

Značilnost treh držav, ki so 9. t. m. podpisale na Bledu pogodbo o balkanski zvezi, je teror proti komunistom in demokratom. V Jugoslaviji so komunisti izven zakona, v Grčiji je vsak komunist izpostavljen smrtni obsodbi, v Turčiji se vrši lov na vsakega komunista. V Jugoslaviji je veliko taborišč in zaporov, v katerih so komunisti izpostavljeni mučenju in brezpravnosti policijskih krvnikov; v Grčiji je otok Makronisos znan po vsem svetu, ker so tam zaprti tisoči in tisoči bivših članov Grške demokratične vojske ter pristaši demokratičnega gibanja. V Turčiji so številni napredni intelektualci po zaporih samo zato, ker ne odobravajo politike zasužnjevanja dežele ameriškim imperialistom.

Značilnost teh treh dežel je torej protikomunistični in protiljudski režim, ki služi vladajočim krogom zato, da lahko vodijo svojo amerikanistično politiko in da vdinjajo deželo ameriškim vojnim načrtom v tem delu Evrope.

Grčija je danes po vsem svetu znana po svojem protiljudskem in fašističnem režimu. Pred leti ni bilo dneva, da ne bi bila fašistična posebna sodišča izrekala smrtne obsodbe proti članom in voditeljem Komunistične partije ter demokratičnega gibanja. Pred dvema letoma je ves svet zahteval od grške vlade, naj pomilosti voditelja KP Beloyannisa. Pod pritiskom ameriškega poslanika v Atenah, ki je prav za prav voditelj vse grške politike, so ga grški fašisti ponoci in na skrivaj ustrelili, da bi se izognili nadaljnjemu pritisku svetovnega javnega mnenja.

Na otoku Makronisos, kamor so koncentrirali desettisoče grških rodoljubov, se dogajajo zločini, ki pretresajo vso grško javnost. Od vseh zaprtih rodoljubov se le malo ljudi vrne na svobodo. Velika večina umre zaradi lakote, pomanjkanja, bolezni in mučenja. Na tem otoku so zaprte cede družine z ženami in otroci vred. Na tem otoku so še pred Korejo okusili, kaj pomeni «ameriška demokracija».

Papagos, sedanji ministrski predsednik Grčije je človek Amerike, izpolnjuje njene ukaze, skuša streti vsak znak ljudskega odpora proti njegovi politiki. Zato so grške ječe in taborišča polna. Zato plačujejo grški rodoljubi z življenjem svoje stremljenje po svobodi in miru. S to vlado fašističnega terorja je Tito sklenil zavezništvo. Ni čudno. Saj je 1949 ob zadnji ofenzivi monarhofašistične vojske proti grškim partizanom na Gramosu pustil čez mejo nekaj atenskih edinic, ki so s teh položajev lahko udarile v hrbet junaškim rodoljubom in jih tako prisilile k prenehanju legendarnega boja. Ni čudno, ker se tudi Tito poslužuje istih Papagosovih metod proti jugoslovanskim rodoljubom. Zato so Tito, Papagos in Menderes ljubljenci ameriškega imperializma, ki je te dni postavil izven zakona KP ZDA, kar pa so vsi trije režimi Balkanske zveze že pred leti storili. V tej luči je torej jasno, kaj je Balkanska zveza: protiljudsko in napadalno orožje Hitlerjevih dedičev, ki ponovno sanjajo o svetovnem gospostvu. Tudi to ni čudno, če pomislimo, da so bili sinovi sedanjega grškega kralja, ki mu je Tito stiskal roko, podaril milijonske vrednosti in ga odlikoval, člani Hitlerjugend!

V ZDA prepovedali Komunistično partijo

WASHINGTON — V četrtek je ameriški senat sprejel zakon, ki postavlja izven zakona Komunistično partijo. V torek je bil isti zakon potrjen od poslanske zbornice. Zakon bo stopil v veljavo, čim ga podpiše predsednik, in bo predvideval 5 let zapora za vsakega člana KP. S tem je vlada ZDA napravila velik korak naprej k uvedbi odkrite fašistične diktature.

Atomska toča v Nevadi

WASHINGTON — V državi Nevada je 30 ur po neki atomski eksploziji začela padati toča z atomskim izžarevanjem. Prebivalstvo je preplašeno.

Odpor proti napadalcem v Aziji

NOVA DELHI — Septembra bo v Manili konferenca, na kateri bi se morala ustanoviti «južno-vzhodna obramba zveza» Indija, Indonezija in Burma so sporočile, da se konference ne nameravajo udeležiti in da obsojajo zamisel «obrambne zveze», ki že zaradi svojega značaja ne more prispevati k pomirjenju v Aziji.

Likvidacija na dnevnem redu

«Primorski» od nedelje, 8. avgusta t. l. je napisal, da «se spor okrog Trsta končno približuje svojemu zaključku», da «je najbližja perspektiva v tem, da se bo Trst že jutri znašel vključen v italijansko državno območje» in da bo treba združiti «vse sile» v «veliko fronto tržaškega delavstva v interesu borbe, ki jo vodijo sami italijanski delavci». Veliki Kukanja je 6. avgusta na «sestanku OF» II. okraja dejal, da se je treba «vdati v usodo» in misliti na «bodoče borbe» v okviru Italije. «Borba» od 15. t. m. pa je napisala: «Mi smo smatrali in smatramo, da je sporazum v osnovnih vprašanjih že dosežen».

Titovci so torej že popolnoma kapitulirali in prerokujejo skorajšnji prihod Italije v Trst in cono A. Istočasno pripravljajo, kot zgleda, tudi določene «organizacijske ukrepe», s katerimi naj bi se prila godij novemu položaju. Baje je ljubljansko vodstvo poslalo svojim slamnatim možem v Trst nova navodila. Kot se sušlja v titovskih krogih, so Laurenti, Štoka in ostali kolovodje dobili ukaz, naj začnejo likvidacijo vseh neštetih organizacij, začenši od takozvane OF pa do fantomske «komunistične partije», o kateri se že skoro leto dni nič ne sliši.

V teh navodilih se baje govori, da je treba prepričati titovske pristaše, ki še niso zapustili mršave čredice prevarantov, naj se «vključijo» v kakšno italijansko stranko. Prav tako zgleda, da se bodo morali priključiti kaki italijanski stranki tudi nekateri «indipendentisti».

Vsa ta «hajka» naj bi bila v znamenju dobrih odnosov z novimi italijanskimi oblastmi, ki bi prišle v Trst, in prav posebno na liniji nedavnega Krajgherjevega govora o poostritvi borbe proti... Vidaliju in kominformistom. Mala čredica titovskih pandurjev, ki bi se vključili v kako italijansko stranko (sušlja se o magnacucchijevcih in o drugih skupinah), naj bi igrali vlogo prednje straže antikomunizma in naj bi sitili italijansko nacionalistično in protikomunistično pisano fronto v ostrejši boj proti kominformistom, kar izhaja tudi iz novih ameriških direktiv v zvezi s postavitvijo Komunistične partije ZDA izven zakona.

Na ta način bo vsa protikomunistična druščina iz Trsta prišla skupaj: od fašističnih škvadristov in nacističnih kolaboracionistov do titovskih kolovodij. Zato pač «Primorski» in Kukanja govorijo, da se je treba «vdati v usodo» in spremeniti... taktiko. Na vsak način pa bo ta pisana druščina morala delati račune z demokratičnimi silami!

V ŽIVO SMO ZADELI

«Primorski» od 15 t. m, se je na moč razhudil ker smo v naši prejšnji številki primerjali mirovno pogodbo z razkosanjem in prikazali ljudem, kakšne prednosti bi imeli z ustanovitvijo STO in kakšni so izgledi z razkosanjem, ki ga Titova vlada vsiljuje. «Primorski» pravi, da dajemo s to primerjavo «podle nasvete» italijanskim imperialistom.. Ne glede nato, da so «italijanski imperialisti» najboljši titovski zavezniki in prijatelji, ni naša krivda, če je naša primerjava zadela tako v živo. Krivda pač tiči v kapitulantski politiki beograjske vlade. Primerjava dovolj nazorno prikazuje, kakšen zločin so zagrešili titovci s svojo kampanjo za razkosanje in kakšno bi bilo stanje, še bi se uveljavila mirovna pogodba. Torej, nismo mi tisti, ki dajejo «podle nasvete italijanskim imperialistom», marveč je titovska politika tista, ki daje italijanskim imperialistom možnosti, ki smo jih nakazali v primerjavi. Mirovna pogodba teh možnosti ne daje. Zato so titovci prav kot tat, ki kriči: «Primite tatu!»

TITOVSTVO GRE PO SLEDEH ANARHISTIČNIH DEMAGOGOV

"Komune" so pesek v oči jugoslovanskim delovnim množicam

Po neuspehu propagandnih šlagerjev o "delavskem samoupravljanju", o "socialistični graditvi" in podobnih so titovci iznašli nov trik za slepljenje množic

(Nadaljevanje in konec)

Iz lastne vsakodnevne izkušnje delovni ljudje naše dežele vedo, da ropajo organi oblasti v okrajih, mestih in občinah desetine in stotine milijard dinarjev ljudstvu in da te milijarde gredo v žepe inozemskih monopolistov v obliki plačevanja obresti na posojila, na dolgove za oboroževanje itd., dočim so velike množice delovnih ljudi brez kruha. Po ulicah mest in vasi stopajo stotisoči brezposelnih, a razni paraziti in špekulanti trpajo v svoje žepe kapitale z neposredno pomočjo organov državne oblasti, med njimi tudi okrajnih in občinskih odborov. Tako je 1952 Narodna banka raznim privatnim kapitalistom samo za opravljena dela v korist državnih podjetij izplačala po priznanju Mijalka Todorovića približno 19 milijard din, a 1953 preko 28 milijard din. Pogostoma se dogaja, da «ljudski odbori» prodajajo na dražbi imovino davčnih obveznikov kot izplačilo raznih državnih davkov in zahtev privatnih kapitalistov.

Ker vidijo, da ne morejo prepričati nobenega o tem, da predstavljajo sedanje občine in «komune» uresničenje «socialne pravice» in «enakosti», obljubljajo zadnje čase beograjski upravitelji, da bodo občine postale take skupnosti še «v bodočnosti», ko se bo baje v občinah s sedanjimi gospodarskimi ukrepi vlade vzpostavila družbena lastnina nad proizvajalnimi sredstvi.

Tako govorjenje zasleduje le cilj varanja množic. Dejstvo gospodarskih kapitalističnih zakonov, ki so lastni sedanji družbeno - gospodarski in politični ureditvi v Jugoslaviji, se lahko izbriše le po likvidaciji kapitalistične lastnine nad proizvajalnimi sredstvi, nikakor pa ne z vsakovrstnimi «ukrepi» in «reorganizacijami», ki jih uvajajo oblasti, ker so vsi ti njihovi «ukrepi» usmerjeni k jačanju, h krepitvi kapitalistične lastnine in ne k likvidaciji kapitalizma.

«Teorija», da mora biti občina (odn. komuna) z družbeno lastnino nad proizvajalnimi sredstvi osnovna oblika organizacije bodoče komunistične družbe, je anarhistična, ne pa marksistična teorija. To «teorijo» je pridigal eden od voditeljev levega krila anarhistov - Kropotkin.

«Nauk», da mora biti družba razbita na množico malih ozemeljsko in gospodarsko - politično samostojnih edinic — komun (celo tudi, ko se predpostavlja, da obstaja v teh komunah družbena lastnina nad proizvajalnimi sredstvi, o čemer v sedanji Jugoslaviji ne more biti niti govora), je reakcionaren poskus vračanja zgodovine družbenega razvoja nazaj.

Marks in Engels, za njima pa Lenin in Stalin so razkrinkali lažiteorije anarhistov o tem, da morajo biti komune kot male ozemeljsko in gospodarsko - politične celote osnova družbene ureditve v komunistični družbi. Marks v «Kritiki Gotskega programa» in Engels v «Anti - Duehringu» sta pokazala, da mora v prvi fazi komunistične družbe — v socializmu nujno obstajati proletarska država, ki vodi gospodarstvo družbe v celoti. Ko je govoril o izumiranju funkcije države kot orodju nasilja v dobi izgradnje brezrazredne družbe, je Engels poudarjal, da se bo ohranila le njena funkcija «upravljanja stvari in vodenja proizvajalnih procesov» (Anti-Duehring, str. 265). A v svojem pismu Bebelju ob priliki Gotskega programa piše Engels, da je treba z ozirom na to, da je program pisan s perspektivo razvoja družbe h komunizmu in da mora država v komunizmu izumreti, «postaviti povsod v programu na mesto besede 'država' besedo 'skupnost', prekrasno staro nemško besedo, ki odgovarja francoski besedi 'komuna'» (Marks in Engels, Izbrana dela, str. 92). S tem je Engels z eno besedo določil notranjo vsebino, značaj družbenih odnosov v komunizmu kot odnosov brez razredov, brez izkoriščanja človeka po človeku, odnosov enakopravnih ljudi ter istočasno jasno pokazal, da velicina te skupnosti», «komune» ne sme biti manjša od velicine ene države.

Ko je karakteriziral anarhizem kot ideologijo malomeščanstva, je Lenin pisal, da je anarhizem narobe prevrnjen buržoazni **individualizem**... nerazumevanje družbenega razvoja, vloge veleproizvodnje (Dela, V. kn., str. 300).

V svojem znanem delu «Ekonomika in politika v dobi diktature proletariata» je Lenin 1919 pisal: «Delo je v Rusiji komunistično zedinjeno v toliko, v kolikor je, prvič, ukinjena privatna lastnina nad proizvajalnimi sredstvi in, drugič, v kolikor organizira proletarska oblast v vsenacionalnem obsegu veleproizvodnjo na državni zemlji in v državnih podjetjih, razdeljuje delovno silo med razne panoge gospodarstva in podjetja, razdeljuje med delovnimi ljudmi množične količine potrošniških predmetov, ki pripadajo državi» (Dela, 30. kn).

Izhajajoč iz Leninovih postavk, je prav tako tudi Stalin razkrinkal «teorije» Kropotkina o občinah (komunah) kot osnovni ureditvi socialistične družbe. V svojem delu «Anarhizem ali socializem» je pisal: «Gospodarski razvoj kapitalistične ureditve kaže dalje, da se sodobna proizvodnja z vsakim dnem razširja, da se ne more plasirati v okviru izoliranih mest in gubernij, da neprestano odstranja te meje in si prilašča ozemlje vse države. Zato je treba, da mi pozdravimo razširitev proizvodnje in priznamo za osnovo bodočega socializma ne ločena mesta in občine, marveč celotno in nedeljivo ozemlje vse države, ki se bo v bodoče, kot je naravno, vse bolj in bolj razširjala. A to pomeni, da je nauk Kropotkina, ki zapira bodoči socializem v okvire ločenih mest in občin, nasproten interesom silne razširitve proizvodnje in da lahko škoduje proletariatu.

Boriti se za **široko** socialistično življenje kot za **glavni** cilj — evo kako mi moramo služiti proletariatu.» (Dela, 1. kn., str. 330-331).

Taka je ocena klasikov marksizma-leninizma anarhistične teorije o «komunah», ki so jo sedaj beograjski upravitelji ponovno izgrebli iz smetišnice zgodovine in jo skušajo prodajati delovnim ljudem kot marksističen nauk o socializmu in komunizmu. Uradni «teoretiki» v Jugoslaviji skušajo z lažirevolucionarnimi frazami prikriti dejstvo o kapitalističnih gospodarskih zakonih v naši deželi, kamuflirati obstoj surovega kapitalističnega izkoriščanja delovnih množic, prikriti pravo vsebino svojih protiljudskih ukrepov, ki imajo namen krepiti kapitalistične odnose, in še nadalje podrejati našo deželo inozemskim monopolistom. Z besedičenjem o «izgradnji komun» in s slično demagogijo skušajo beograjski upravitelji odvrniti pozornost delovnih množic od težke vsakdanje stvarnosti in bede, razbiti enotnost delavskega razreda, enotnost delovnih ljudi.

A tudi sedanje besedičenje o «komunah» bo kot vse njihove prejšnje izmišljotine o «izgradnji socializma» doživelo popoln polom.

R. GOLUBOVIC

(Iz glasila Zveze patriotov Jugoslavije «Za socialističku Jugoslaviju»)

Prepovedano peti partizanske pesmi

Ko je oktet iz Bohinjske Bistrice pel na Bledu partizanske pesmi, so neki blejski mogotci protestirali, češ da je to žalitev za nemške turiste.

Direktor: «Obljubljam, da partizanskih pesmi tu ne bo več slišati».
Nemški turist: «Že prav, sedaj pa naj zapojejo pesem o Lili Marlen». (Iz lista «Za ljudsko zmago»)

Kot smo že večkrat pisali, ponovno potrjujemo, da jugoslovansko ljudstvo, ki se je s srcem borilo v narodno osvobodilni borbi proti okupatorju, ne more odobravati izdajalske politike Tita in njemu podobnih amerikanizirani voditeljev.

Da v Jugoslaviji na splošno ne smeš objektivno govoriti o slovanskih državah, je vsakomur znano. Sovjetsko zvezo pa je bolje, da popolnoma ignoriraš ali pa da trmasto trdiš, da se tam sedaj živi dosti slabše kot za časa Petra Velikega. Le na ta način se boš prostovoljno in svobodno kretal po «socialistični» domovini. Ko pa bi se za trenutek spozabil, da si v amerikanizirani domovini in bi se ti morda misel povrnila tja nazaj k tisti slavni partizanski borbi, ko je tvoja brigada ali odred korakal po s krvjo prepojenem osvobojenem ozemlju, bi se gotovo spomnil ponosne partizanske pesmi, ki te je spremljala skozi težave in trpljenja; dvignil bi glas, začel bi jo peti. Toda, predno bi končal, bi že prejel «pohvalno» nagrado, tako kot jo je prejel ubogi oktet iz Bohinjske Bistrice, ki je šel na Bled, t. j. na poletno bivališče gospoda Tita.

O tej zadevi nam pove «Ljudska pravica-Borba» od ponedeljka 5. julija 1954, ki prinaša članek R. J. v zvezi z nastopom omenjenega okteta na Bledu in takole pravi: «Nekega večera je oktet vključil v svoj program tudi nekaj borbenih pesmi, med njimi znano partizansko pesem himno kozjanskega odreda». Podpisani R. J. pravi v članku, da so nekateri «prisotni domačini bili ogorčeni nad predrznostjo», ker je zapel pred inozemci to himno , ki se med drugim glasi: «samo preko nemških trupel naš svobodni gre korak». Ne samo da ubogim pevcem niso ploskali, temveč so jim takole zabrusili v obraz: «Če mislite priti semkaj še s takimi, ki žalijo ponos Nemcev, ostanite tam, kjer ste».

Ste razumeli? To se dogaja pod Titovim oknom. Radi bi vedeli ali spada med «prisotne domačine», ki so protestirali proti partizanski pesmi, tudi gospod Tito, ki je prav te dni na Bledu v gorečem objemu podpisal z grškimi in turškimi fašisti balkansko vojaško zvezo, to je os Beograd-Atene-Ankara.

Pisec R. J. zaključuje, da so nas partizanske pesmi spremljale «na vseh pohodih skozi sneg in burjo, skozi vse nenehne borbe, ko smo si zroč smrti v oči osvobajali kos za kosom naše domovine. Ne moremo in ne bomo jih založili v arhiv»!

Prepričani smo, da ljudstvo ne samo ne bo dovolilo, da bi peščica izdajalcev spravila v arhiv himno kozjanskega odreda, temveč bo čuvalo v svojih srcih vse pridobitve NOB. Naj se zavedajo današnji amerikanizirani voditelji, da se bratstvo slovanskih držav ni skovalo s pakti, temveč v enotni krvavi bratski borbi proti nacistom, fašistom in njihovim hlapcem. Vsak borec ve, kaj je vse dala Sovjetska zveza za osvoboditev, zato gori v srcih vseh partizanov prijateljstvo do Sovjetske zveze, kot sam Kajuh popeva v svojih pesmih:

«Heroji, v src milijonih vaša kri kipi,
in titanstvo vaše nam preplulo je kosti»
«Ob oboku nam stoji tovariš Stalin in
zmagoslavna Rdeča armada»...

Jugoslovansko pošteno delovno ljudstvo ne bo pozabilo pesmi, ki so jih iz srca zmagovito peli brigade in odredi, vse ljudstvo od Triglava do Črne Gore:

«Nekje je dežela, kjer vlada svoboda,
kjer srečen je kmečki in delavski rod...

Mi bratje smo vaši po rodu....».

Borci nočejo ponovno postati narod hlapcev, zato se upirajo in se bodo upirali in končno zmagali zato, da se Jugoslavija ponovno vrne v bratstvo slovanskih narodov, kot je bila za časa Narodno osvobodilne borbe. In takrat bo lahko vsak partizan in vsak oktet in pevski zbor svobodno prepeval krasne in slavne partizanske pesmi. Za «Lili Marlen» in za grške fašistične himne jugoslovansko ljudstvo nima posluha, tudi če sam Tito svira na tej violini.

ALOJZ MARKOVIC

Naroči se na «Delo» in preskrbi naročnike

V kampanji za demokratičen tisk je razen širjenja naših listov, nabiranja prispevkov in organiziranja krajevnih prazникov tiska važna naloga tudi pridobivanje novih naročnikov za «DELO».

Postati stalen naročnik «DELA» — to naj bo osnovna naloga vsakega slovenskega tovariša in simpatizerja.

Vsak tovariš naj si v tej kampanji našega tiska stalno prizadeva in potrudi, da pridobi vsaj po enega naročnika za «DELO». S tem bo prispeval za finančno utrditev našega lista.

Ne smemo pozabiti, da je naročnina poleg prostovoljnih prispevkov najboljša in izdatna finančna pomoč bralca, ki omogoča redno izhajanje «DELA».

Naročnina za «DELO» znaša: MESEČNA 80 lir, TRIMESEČNA 260 lir, ŠESTMESEČNA 520 lir, LETNA 1.000 lir.

Naročite se lahko kadar koli!

PRIJATELJI, TOVARIŠI! ČE ŽELITE PREJEMATI «DELO» NA DOM, POSTANITE NAROČNIKI!

Od 4 do 8 din povišane cene kruha v Jugoslaviji

Ni se še posušilo črnilo na listinah Balkanske zveze, ki so jo podpisale Jugoslavija, Grčija in Turčija in že je zadal Titov režim izžemanim jugoslovanskim narodom nov udarec, ki je tokrat gospodarskega značaja. Po vsej Jugoslaviji se je te dni podražil kruh. Jugoslovansko časopisje je seveda skušalo dati čim manjši pomen vidni podražitvi tega najbolj elementarnega predmeta najširše potrošnje, ki bo kot vedno najtežje prizadela vse delovne sloje.

O podražitvi kruha je pisal «Slovenski poročevalec» od 11. t. m., opravičujoč to novo breme z «višjimi cenami moke». Kakor izhaja iz pisanja «Poročevalca», so cene kruha poskočile najprej v Beogradu, Zagrebu, Slavonskem Brodu, Strumici, Kotoru in drugje. Slovenija je prišla na vrsto s ponedeljkom 16. t. m. V Beogradu se je kruh podražil za 6 do 8 din. Kilogram polbelega kruha stane sedaj 34 din, belega pa 44 din. V Zagrebu je cena poskočila za 4 din. V Ljubljani pa prodajajo od ponedeljka dalje kruh po naslednjih cenah: kruh iz OG moke po 56 din., iz moke št. 2 po 50 din., iz moke št. 5 po 39 din. Povprečni povišek se v Sloveniji vrti okrog 5 din.

Gotovo je, da je podražitev kruha pozročila po vsej deželi splošno nezadovoljstvo, čeprav v danih razmerah ne more priti do javnega izraza. Dejstvo je, da so morali titovski listi pohiteti z razlaganjem «vzrokov» podražitve. Tako objavlja v ponedeljek 16. t. m. «Ljubljanski dnevnik» izjave, ki jih je dal listom državni tajnik za narodno gospodarstvo Hasan Brkič, ki skuša tolažiti ljudstvo, da **«je normalna preskrba zagotovljena»**. Da bi opravičil občutno podražitev te osnovne življenjske potrebščine, se sklicuje Brkič — kot je pač že nekaj let v navadi pri režimskih hierarhih — na «elementarne nezgode», ki so povzročile, kot trdi, 25 milijard din škode. Nadalje pravi, da bo letošnji pridelek pšenice in žita manjši kot v izredno sušnem letu 1952. Iz njegovih izjav izhaja, da bodo letos pridelali v Jugoslaviji največ 1,8 milijonov ton pšenice in rži ter da bodo morali zaradi tega uvoziti žitarice v vrednosti okrog 85 milijonov dolarjev. Brkič govori nadalje o **«izrednih naporih, ki bodo potrebni za zagotovitev redne prehrane prebivalstva in premostitev težkoč, s katerimi je treba računati med bližnjo jesensko setvijo»**. Končno še pristavlja, da **«prehrana prebivalstva ne bo resneje trpela»**.

To je seveda le povprečna slika, ki jo daje titovski oblastnik jugoslovanskim narodom za bodoče mesece. Dejstvo je — in tega Brkič ne more skriti — da so izgledi za prehrano letos znatno slabši kot druga leta, celo slabši kot leta 1952, ko so vendarle pridelali 1,9 ton pšenice in rži. Takrat so se režimski oblastniki sklicevali na «hudo sušo», danes pa so poslabšanega stanja krive «poplave».

Res je sicer, da je bila Jugoslavja letos prizadeta zaradi poplave. Toda ne smemo pozabiti, da so bile prizadete n. pr. tudi Madžarska in deloma Češkoslovaška. Toda v teh deželah, kjer je ljudstvo na oblasti, se sploh ne postavlja problem kakih podražitev ali težkoč v prehrani. V prizadetih deželah je ljudska oblast podvzela pravočasno vse potrebne ukrepe zato, da je bila škoda čim manjša, česar pa titovski režim v Jugoslaviji ni storil.

Sicer pa je vsakoletni izgovor o «elementarnih nezgodah» že stara titovska bajka, ki ji jugoslovansko ljudstvo danes že več ne verjame. Pravi vzroki podražitve kruha kakor tudi slabih izgledov za prehrano tičijo drugje. Največji skrb Titovega režima je, da čim hitreje oborožuje, gradi strateške objekte, sklepa in podpisuje vojne napadalne pakte in tako peha gospodarstvo dežele v vedno večjo propast, narode Jugoslavije pa v vedno večjo bedo in pomanjkanje. Povišek 4 do 8 din. na cenah kruha ni pripisati «elementarnim nezgodam», pač pa naraščajočemu uvažanju ameriškega orožja, luksuznih predmetov za hierahe in gradnji raznih strateških cest, letališč in vojašnic.

Po socialističnem svetu

USPEH ITALIJANSKIH FILMOV V ZSSR

Milijoni prebivalcev sovjetske republike Uzbekistana so si z velikim zanimanjem ogledali italijanske filme: «Rim ma ore 11», «Molti sogni per le strade», «Napoli milionaria», «Il cammino della speranza», ki so bili predvajani v zadnjih mesecih v mestih in podeželskih središčih.

Uzbeški režiser Zahid Savtov se je o teh naprednih italijanskih filmih tako-le izrazil: «Razlog velikega uspeha teh italijanskih filmov je v tem, da podajajo realistično opis upanja in teženj preprostega italijanskega človeka».

V mnogih kinematografih so organizirali fotografske razstave, ki prikazujejo napredne italijanske filmske umetnosti.

ITALIJANSKA UPODABLJAJOČA UMETNOST V ZSSR

V muzeju «Puškin» v Moskvi so pred kratkim otvorili dve razstavni dvorani, ki sta posvečeni izključno antični italijanski upodabljajoči umetnosti iz VI. stoletja. Obsežen prostor je na razpolago za velika umetniška dela Michelangela.

PORAST CIVILNEGA LETALSTVA NA KITAJSKEM

V LR Kitajski se civilno letalstvo naglo razvija. Ustanovljene so bile nove proge, kot povezujo Peking z Wuhanom, Cunkinom, Kantonom, Kunmingom in drugimi večjimi mesti.

Od avgusta 1950 je civilno letalstvo tako-le napredovalo: dolžina prog se je povečala za 33,2 odst., število potnikov se je povečalo za 13,6 odst., prevažanega blaga pa za pet krat.

Civilna letala uporabljajo vedno večjem številu tudi kmetijstvu in sicer za setev in obvarovanje pridelkov pred škodljivim mrčesom.

DELAVSKE POKOJNINE V LR POLJSKI

Državni svet je izdal novo uredbo, ki izpopolnjuje določbe o socialnem zavarovanju delavcev s posebnim ozirom na pokojnine. Upokojeni delavci bodo prejemali pokojnine v višini od 40 do 60 odst. mesečne plače. V primeri smrti upokojenega družinskega poglavarja bodo prejemali družinski člani pokojnino v višini od 30 do 40 odst. plače.

POVISEK INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE V LR KOREJI

Ljudska demokratična republika Koreja žanje pomembne uspehe v razvoju svojega gospodarstva. Uspehi so sad velikega navdušenja in požrtvovalnosti korejskih delavcev in bratske pomoči, ki jo nudijo ZSSR, Kitajska in druge ljudske demokracije. Tako se je industrijska proizvodnja zvišala v prvih šestih mesecih tekočega leta za 49 odst. v primeri z istim obdobjem lanskega leta.

Po prenehanju vojnih sovražnosti so bile cene že dvakrat znižane. V prvem šestmesečju so bile znižane cene državnih trgovinah za 44,2 odstot., v zadrugah pa za 38,7 odst. v primeri z istim obdobjem 1953 leta. Trgovske izmenjave z inozemstvom so v tem času narastle za 61 odst.

S KOM JE TITO PODPISAL DVAJSETLETNO ZAVEZNIŠTVO

USTVARJA SE ENOTNA DOMOVINSKA fronta proti Papagosu in imperializmu

Težak volilni poraz vladne "koalicije" v Solunu - Tudi pristaši središčnih strank stopajo v opozicijo proti drugi Papagosovi vladi in pogodbi od 12. oktobra 1953 z ZDA - Nihče ne verjame "nevarnosti s severa„ - Učinkovita reorganizacija Komunistične partije

(Nadaljevanje in konec)

Jasno je, da je govoričenje o takozvani «severni» nevarnosti ameriškega izvora. Naše ljudstvo se ne boji napada s Severa, ker ve, da ga države ljudske demokracije in Sovjetska zveza ne nameravajo napasti. Predvsem ameriška okupacija, ustanavljanje ameriških atomskih oporišč na našem ozemlju, pripravljanje nove vojne, v kateri naj bi Grčija igrala vlogo vojaškega oporišča, predstavljajo neposredno nevarnost za Grčijo in vse naše ljudstvo.

Politika Papagosove «koalicije» je popolnoma nasprotna koristim grškega naroda. Povsod, kjer je mogoče obsoja naše ljudstvo to politiko, kar prihaja do izraza v stavkah delavcev in uradnikov, v protestnih manifestacijah obrtnikov in kmetov. Ta obsodba je prišla tudi do izraza 1953 na dopolnilnih volitvah. Iz tega vidika so značilne dopolnilne volitve, ki so se vršile 25. januarja 1954 v Solunu in na katerih je prebivalstvo glasovalo proti Papagosu in proti njegovi protinarodni pogodbi od 12. oktobra 1953, za demokracijo in spremenitev notranje ter zunanje politike. Kljub terorju in sleparijam je Papagos prejel le 33 odst. glasov. Če bi se bile demokratične sile združile v enoten blok, t. j. če se vodstva takozvanih demokratičnih središčnih strank ne bi bila postavila proti temu bloku, bi bil poraz Papagosa veliko večji.

Glavni vzrok krize, v kateri se Grčija nahaja, tiči v velikem nasprotju med ljudskimi interesi in politiko Papagosove «koalicije». Papagos ne more več varati množic s svojo drugo vlado. Njegovi pristaši vedo, da se bo odpor množic povečal in da bo postal čedalje močnejši. Zato pa se že sedaj poslužujejo fašističnih vladnih metod in pripravljajo prehod k odkrito fašistični diktaturi. To dokazuje sestava nove vlade, ustanovitev ministrstva za varnost pod vodstvom militarista Vrachnosa, imenovanje na ministrska mesta ljudi kot generala Gerakinisa, znanega kolaboracionista za časa nemške okupacije in rablja grškega ljudstva.

Kriza ne prizadeva le Papagosove «koalicije», marveč tudi vse Amerikancem podrejene stranke in ves sistem ameriškega gospostva v Grčiji. Na kongresu EPEK s Solunu so nastala resna nasprotja med člani stranke in voditelji. Isto se dogaja v liberalni stranki. Kriza v notranjosti liberalne stranke in EPEK je posledica hlapčevske politike do Amerikancev, ki jo vodijo voditelji teh strank, in zavrnitve skupnega nastopa z ostalimi demokratičnimi silami v borbi proti «koaliciji», ki vodi Grčijo na rob prepada. Množice pod vplivom takozvanih središčnih demokratičnih strank kot tudi številni člani teh strank zahtevajo uresničenje patriotske enotnosti. Pod pritiskom ljudskih množic so se te stranke že morale izreči proti pogodbi od 12. oktobra 1953.

V teh poslednjih mesecih je položaj v Grčiji označen po čedalje odkritejšem prehodu iz protiameriškega in protipapagosovega duševnega stanja k aktivni borbi za uresničenje najosnovnejših zahtev množic. Ta sprememba se opaža med vsemi sloji prebivalstva.

Na ta način postajajo čedalje bolj zreli pogoji za ustanovitev domovinske fronte. Ker bo globoko vkoreninjena med ljudstvom, bo domovinska fronta zbrala okrog sebe poštene politične osebnosti, ki se danes še vedno obotavljajo. Domovinska fronta bo lahko očistila Grčijo od Papagosove umazanosti in rešila deželo izpred vojne nevarnosti.

Napredne grške sile že ustvarjajo domovinsko fronto, uresničujoč enotnost množic po tovarnah, med uradniki, po vaseh, med obrtniki, v vseh delavskih strokah in razširjajoč s potrpežljivostjo in vztrajnostjo misel patriotske enotnosti in sodelovanja.

Od 1949, t. j. od umika Grške demokratične vojske vodi Komunistična partija Grčije stalno in brezkompromisno borbo proti vsem ljudskim sovražnikom. V tej borbi je že žela nekatere uspehe. Komunistična partija je prešla — kot je ugotovil njen Centralni komite — preko prve faze partijske reorganizacije in organizacijske obnovitve v Grčiji. Bodoči razvoj partijskih organizacij, ki bo prišel do izraza v teku organiziranja in vodenja gospodarskih ter političnih borb, bo napravil iz kom. partije jedro novega domoljubnega odpora grških ljudskih množic proti politiki ameriških zasužnjevalcev in njihovih hlapcev.

(Iz lista «Za trajen mir»)

G. GUSIAS

Po četrtem znižanju cen na Bolgarskem. Med drugim se je povečalo povpraševanje tudi po radijskih sprejemnikih, za katere je bila cena znižana od 2500 na 2250 levov

Partijsko življenje

Le vedno se nadaljujejo pogajanja za razdelitev našega Ozemlja, to pomeni da še vedno obstajajo možnosti, da preprečimo razkosanje, če združeni odločno nastopimo proti vsaki kršitvi mirovne pogodbe.

Naši sekcijski komiteji so izvedli vrsto protestnih akcij proti delitvi: pobiranje podpisov, protestna zborovanja, konference in pdb. Ta trud ni bil brezuspešen, ker so v tem težkem trenutku slovenske delovne množice občutile, da je edino Komunistična partija blizu, da vodi borbo proti grozeči nevarnosti za zaščito političnih, ekonomskih in narodnih zahtev. Naša partija je vsakodnevno seznanjala množice, kdo tako podlo prodaja Slovence in razglašla, da, če bi se razkosanje izvedlo, bo to po Titovi zaslugi. Zato so titovci poostrili borbo proti Komunistični partiji, da bi prikrili svoje podle namene. Titovski jugoslovanski in krajevni tisk nam potrjuje, da so beograjski oblastniki oni, ki hočejo razdelitev. «Ljudska pravica-Borba» od 15. 8. 1954 v članku pod naslovom «Kdo zavira ureditev tržaškega vprašanja?» med drugim piše: «Če upoštevamo, da je bilo soglasje o kompromisnem predlogu za ureditev tržaškega vprašanja med Jugoslavijo na eni ter ZDA in Veliko Britanijo na drugi strani vsekakor že precej davno doseženo je jasno, da lahko nastanejo «zadnje težave» samo na italijanski strani». S tem «Ljudska pravica-Borba» dokazuje, da ovire proti razkosanju našega Ozemlja ne izhajajo s strani beograjskih oblastnikov.

Ta dejstva nam narekujejo nujnost združitve vseh Slovencev v boju za preprečitev vsakega ukrepa na škodo našega ljudstva, ki bi zaviral razvoj političnega, gospodarskega, narodnega, kulturnega življenja. Zato se morajo sekcijski komiteji zavzeti, da združijo vse elemente v enotne skupine, ki so pripravljeni boriti se proti razkosanju in za naše narodnostne pravice.

Nabrežinska in openska sekcija že pripravljata prireditvi v prid demokratičnega tiska. Naloga sekcijskih komitejev in celic je, da preučijo načrte za razširitev našega časopisa «Delo». Posebno važno je, da vsak član pridobiva nove naročnike na naš časopis. V zvezi s kampanjo demokratičnega tiska bodo nekateri sekcijski komiteji v centru mesta organizirali sestanke čitateljev, kjer se bo razvila diskusija za izboljšanje našega glasila. Na sestanke imajo vstop vsi čitatelji in ljubitelji «Dela».

Pred sekcijske in celične komiteje se postavlja vprašanje slovenskega šolstva. Dolžnost je, da obiščemo slovenske starše in jih prepričamo, naj vsak slovenski otrok obiskuje slovensko šolo. Koristneje bo otrokom, če bodo v prvi vrsti poznali materinski jezik, poleg tega da se bodo naučili tudi italijanščine.

Nujna je povezava z množicami vseh slojev, da jih mobiliziramo v borbi za demokratične pravice, katere nam jih vsakodnevno kratijo. Zavzeti se moramo tudi za izvedbo tistih akcij, ki izboljšujejo gospodarsko stanje našega prebivalstva. Te akcije nam bodo dale možnost, da se bodo ljudske množice vedno v večji meri zbirale okrog Komunistične partije, ki je edina, ki dosledno ščiti koristi delovnega ljudstva.

KOPANJE 30 DINARJEV

Na skupščini Zavoda za socialno zavarovanje v Derventi se je razpravljalo o velikem številu obolenj zaposlenega osebja. Ugotovljeno je bilo, da je eden izmed vzrokov velikega števila bolezni slaba osebna higiena in nezadostna higiensko-tehnična zaščita. To je bil povod, da so nekateri diskutanti kritizirali posamezne člane kolektiva in sindikalno organizacijo podjetja «Ukrina», ki je svoječasno zgradila kopališče za delavce in uslužbence. Toda uprava je istočasno odredila cene za vsako kopel v višini 30 din, kar je za delavce preveč drago. To je tudi glavni vzrok, da je kopališče slabo izkoriščeno.

(«Oslobodjenje» 5. 7. 54.)

KDO JE KRIV ZA NEUSPEH UČENCEV?

Zaradi preobremenjenih predmetov in učnih ur v posameznih razredih gimnazije so bili učenci prisiljeni študirati tudi do 16 ur dnevno, kar je z ozirom na njihovo starost pretirano. Primer sedmega razreda V. beograjske gimnazije nas sili na razmišljanje: od 44 učencev VII. razreda jih 14 ponavlja razred, 10 pa je prisiljeno delati popravne izpite, od vseh 14 učencev, ki razred ponavljajo jih 5 zgubi pravico do nadaljnjega študija. Vprašamo se, kdo je kriv za tako velik neuspeh tega oddelka?

(«Borba» 7. 7. 54.)

EPILOG SUSMARSTVA V LITOSTROJU

Včeraj je senat okrožnega sodišča izrekel proti krivcem Litostroja obsodbo. Zaradi izpada akumulacije Litostroja je bil oškodovan državni proračun za nad 8,200.000 dinarjev. Franc Pečar, bivši direktor Litostroja je 1952 leta odobril naročilo izvozno-uvozne agenture «Slovenija-impex» za izdelavo univerzalne žične žage, s čimer je oškodoval državni proračun za 1,355.744 dinarjev. Spomladi 1953 pa je Zavodu za raziskovanje gradbenega materiala odobril izdelavo velikega poljnojarmenika in s tem oškodoval državni proračun za 1,183.389 din. Oktobra 1953 pa je rudarskemu bazenu v Boru omogočil izdelavo dveh obročev za konventorje in tako oškodoval državni proračun za 5,703.372 dinarjev. Pečar Franc je bil obsojen na 4 mesece zapora, Viktor Turnšek na 2 meseca, Roman Golob na 1 mesec pogojno in Mojmir Toman na 15 dni. — Če pa bi bil kak navaden delavec ukradel najmanjši predmet, bi bil dobil leta zapora. Dvojna mera pač kot v vseh protiljudskih režimih.

(«Ljubljanski dnevnik» 7. 7. 54.)

SLABA HIGIENSKO-TEHNICNA ZASCITA

O slabi tehnično-higienski zaščiti se je razpravljalo na plenumu okrajnega sindikalnega sveta v Konjicu. Zaradi slabe tehnične zaščite na delovišče se pogostoma dogajajo nesreče delavcev. Samo v preteklem letu je bilo bolnih 12.366 zavarovancev, zaradi česar je izgubljenih 70.657 delovnih dni. Od bolnih oseb je bilo 18 smrtnih nesreč, 25 pa jih je postalo za delo nesposobnih. V tem letu je bilo v teku prvih 5 mesecev 1692 bolnih oseb, od katerih je bilo 245 nesreč na delu, 5 pa smrtnih. V teku petih mesecev je bilo izgubljenih 35.309 delovnih dni. Mnogo je primerov, da delavci, ki zažigajo mine, nimajo potrebnih strokovnih priprav, zaradi česar se pripetijo številne nesreče.

(«Oslobodjenje» 6.7.54.)

ZAKAJ NI SUROVIN?

Na zasedanju Sveta za gospodarstvo za okraj Visoko je direktor podjetja za predelavo lesa «Bosna» iz Iljaša izjavil: «Mi zmanjšujemo proizvodnjo. Kapacitete izkoriščamo le z 43%, z dela smo odpustili 192 delavcev, med katerimi so bili odpuščeni tudi tisti, ki so delali pri strojih. Nimamo surovin — to je vzrok». Kako to čudno zveni. Bosna in Hercegovina bogate na gozdovih, njene žage proizvajajo na tisoče kubikov rezanega lesa raznih velikosti — podjetje «Bosna» pa nima surovin? Z izvozom polkoncanih izdelkov v tuje dežele naša skupnost ne samo da ima manjše koristi v ceni, ki jo dosega na tujih trgih, ampak še slabše — kot je primer v «Bosni» — odpuščajo se delavci z dela.

(«Oslobodjenje» 27.6.54.)

ZA VSAKOGAR NEKAJ...

Iznajdljivi ptiček

SLABO PLACANA USLUGA

«PRED poroko sem posodil mojemu zetu milijon lir».

«Ali ti ni vrnil do danes še ničesar?»

«Da, vrnil mi je... hčer.»

* * *

NOBENE NEVARNOSTI NI BILO

«VI ste v resnici velik junak» — se zahvaljuje oče mladeniču, ki je ravnokar rešil iz vode potapljajočo se hčerko — «Gotovo ste niste zavedali, da se izpostavljate veliki nevarnosti.»

«Prav nobeni nevarnosti, to vam lahko zagotovim. Jaz sem namreč prvak v plavanju in sem že poročen.»

* * *

ZAKAJ MU JE SLUZILA ELEKTRIKA

STAROKOPITEN kmet se po dolgem kolebanju končno odloči za električno razsvetljavo v majhni samotni hišici, kjer živi popolnoma sam. Po kakih dveh mesecih po napeljavi elektrike v hišo pride nameščenec električnega podjetja, da si zapiše, koliko kilovatov električne energije je bilo uporabljenih. Ko pregledi števec, ugotovi ves začuden, da je bila uporaba izredno nizka.

«Čemu pa porabite tako malo?» — vpraša kmeta — «ali niste morda zadovoljni z razsvetljavo?»

«Saj ni to» — mu odgovori kmet — «luč prižgem namreč samo, kadar iščem vžigalice in petrolejko.»

* * *

PRECEJŠNJA RAZLIKA

V razgovoru med prijateljema. «Kako se kaj imata tvoja sinova?»

«Prvi se je poročil, toda drugi se počuti prav dobro.»

ZA POVRNITEV ŠKODE, KI SMO JO OD FAŠIZMA UTRPELI SLOVENCI

Fašisti so se nasilno polastili Obrtniške zadruge v Barkovljah

Fašistična provokacija na predvečer praznika Sv. Jerneja - Smešna prodajna cena za veliko premoženje - ZVU ne upošteva zahtev po povračilu škode

V sobotni izdaji «Dela» z dne 7. t. m. sem opisal način, kako so se fašisti poslužili, bi v okviru politike, ki je temela po uničenju vsega, ki je imelo v mejah tedanje javne tvorbe značaj demokracije in svobodoljubja, izvajali v Julijski krajini, v kateri je spadala tudi naša vas, ko sled našega življa v narodnostnem, političnem in socialnem pogledu.

Mislim na požig gledališče Sokolane in odra Obrtniškega društva v Barkovljah, v katerem je imelo sedež Prosvetno društvo «Adrija», ki je v tedanjih razmerah usmerjevalo kulturno izživljanje celotnega barkovljanskega prebivalstva, nasilnemu vandalskemu početju, ki katerim je stala tedanja fašistična Italija, so sledili še drugi napadi proti našemu življu v Barkovljah, ki so se spravljali do končnega uničenja kulturnih in gospodarskih ustanov naše vasi.

V februarju 1923 je fašistična drhal po ponovnih poizkusih, ki so imeli ustrahovalni namen, ob podpori karabinjerjev prišla v prostore Obrtniškega društva, v katerih je redno delovala čitalnica in kjer redne vaje pevski zbor Prosvetnega društva ter uničila zadnje imetje Prosvetnega društva, to je: knjižnico, ki je štela preko 400 knjig, 20 inštrumentov tamburaškega orkestra, celoten notni material, ki je obsegel 120 zborovskih skladb za stočlanski pevski zbor, in vso ostalo opremo. S tem je Prosvetno društvo utrpelo, poleg že omenjene škode v gledališki oder, glasovir in celotno gledališko opremo, ki je bila cenjena v višino 60.000 lir, še nadaljnjih 50.000 lir škode v tedanji vrednosti.

Tedanje fašistične oblasti pa niso se nikakor niso čutile varne v dosoženimi uspehi» ob vestnem sodelovanju fašistične drhali in vladnih organov. Se vedno jim je bil trn v peti obstoj Obrtniškega društva čeprav takrat niso ti prostori predstavljali drugega kot prostore običajne gostoljubne gostilne, ki jih je pa smatralo barkovljansko ljudstvo za svoj narodni dom, v katerega se je zatekalo v dobrih, oziroma večinoma slabih urah vse do njihovega obstoja. Zaradi tega, misleč, da bodo s tem zadale smrtni udarec vsestranskemu odporu barkovljanskega ljudstva so si zamislile zloben načrt, ki je, žal popolnoma uspel.

Dne 24. avgusta 1934, to je na dan, ko Barkovljani praznujejo največji praznik v letu in sicer praznik domačega patrona Sv. Jerneja, tekom katerega dajo izraza vsem še obstoječim narodnim običajem, se je predstavil na sedež društva policijski komisar, ki je z oblastvenim dekretom zaukazal zapretje prostorov v pričakovanju nadaljnjih odredb.

Ta korak je bil posledica incidenta, ki so ga, kot se je pozneje neovrgljivo dokazalo, organizirale fašistično-oblastvene instance na predvečer, t. j. 23. avgusta ob 24. uri. Ob tej uri sta se pojavila v gostilniških prostorih dva miličnika ter po kratkem prerekanju s gostilničarjem, ki jima ni hotel postreči s pijačo, začela groziti z orožjem v rokah. Njunemu početju se je gostilničar uprl ter jima priklical v spomin oblastvene odredbe o zaprtju javnih lokalov V istem trenutku se je pojavilo v gostini 6 karabinirjev z brigadirjem na čelu, ki so, kot se je pozneje zvedelo, prišli pred vhodna vrata društvenega sedeža istočasno s fašističnima provokatorjema ter čakali na ugoden trenutek. Do intervencije je prišlo v trenutku, ko sta miličnika z orožjem v rokah grozila gostilničarju. Na podlagi te ugotovitve je oblast zaukazala zapretje gostilniških prostorov.

Višja politična oblast pa je šla še korak dalje ter odredila likvidacijo Obrtniškega društva brez predhodnega odloka o razpustitvi. Imenovan je bil likvidator v osebi dr. Botterija. Ta je po šestih mesecih prisilnega upravljanja, potem ko je poskrbel za prodajo vsega obstoječega inventarja, ki je predstavljal v tedanji valuti vrednost 103.000 lir, odločil končno prodajo celotnega nepremičnega premoženja. To je bilo prodano (obstajajo dokazi, da je bila ta prodaja fitična) ustanovi Rittmeyer za smešno vzklicno ceno 90.000 lir, čeprav sta bila prijavljena dva nadaljnja ponudnika, ki sta ponudila 130.000, oziroma 180.000 lir

Člani Obrtniškega društva, ki so skupno posedovali 161 delnico v nominalni vrednosti 40 kron ob času ustanovitve društva v letu 1889, so morali sprejeti kot likvidacijo deležev 6.640 lir, reci in piši 40 lir za vsak delež in to leta 1935, ko so bili posamezni deleži cenjeni z ozirom na sta-

V. KRECIČ

(Nadaljuje se na 4. stran)

Tako so fašistične tolpe razdejale Delavsko zbornico

Izbruh prve svetovne vojne so povzročila imperialistična nasprotja

Članek iz glasila Ruskega slovanskega komiteja „Slavjanje“

Letos poteka 40 obletnica izbruha prve svetovne vojne. Vojna 1914-1918 je terjala med narodi več milijonov človeških žrtev, povzročila je neprecenljive materialne izgube in uničenja.

Prav gotovo se ni nobenemu dogodku v zgodovini posvetilo toliko knjig, člankov, spominov, kolikor jih je bilo napisanih o tej vojni.

Prva svetovna vojna ni nastala slučajno, in prav tako je niso povzročile napake enih ali drugih državnikov in vlad kapitalističnih dežel. Ta vojna je bila odraz rezultatov razvoja svetovnih gospodarskih in političnih sil tedanje dobe.

Ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja je kapitalistični svet stopil v najvišjo stopnjo razvoja, v stopnjo monopolističnega kapitalizma. S tem je kapitalizem krenil po poti reakcije, propadanja ter k skrajni poostritvi vseh protislovij, ki je svojstvena buržoaznemu ustroju izkoriščevalcev. Večje kapitalistične dežele so si že v začetku 20. stoletja razdelile med seboj kolonije in «svobodne» dežele so izginile.

Prebujajoči se mladi kapitalistični roparji, ki so pa pri tej kolonialni «pojedini» zakasneli, so smatrali, da so bili prikrajšani, in so zato postavili v ospredje zahteve po ponovni delitvi kolonijalnih področij Mirno pa si tega niso mogli pridobiti. Zato so se začele snovati vojaško-politične skupine enih držav proti drugim. Ustvarjal se je položaj, za izbruh svetovne vojne.

Prva svetovna vojna se je porodila iz do skrajnosti poostrenih protislovij med skupinami kapitalističnih držav.

V začetku 20. stoletja je angleški kapitalizem izgubil svoj starodavni industrijski monopol v svetu. Tedaj Anglija že ni bila več «industrijska delavnica» sveta. Na najvišjo raven so se povzdignile ZDA in Nemčija, čeprav so začele stopati po poti industrijskega razvoja mnogo pozneje kot Anglija in Francija.

Glavno vlogo pri pripravah prve svetovne vojne so odigrala anglo-francosko-nemška nesoglasja. Anglo-francoska buržoazija je razpolagala s prostranimi kolonijami in črpala iz njih s strahotnim izkoriščanjem kolonialnih narodov ter z monopolističnim določanjem cen na svetovnih tržiščih obilne dobičke. Ker je izgubljal industrijski monopol, je britanski imperializem skušal ohraniti svoj položaj in svoj kolonialni imperij. Kapitalistična Nemčija je s pomočjo ogromnih reparacij, ki jih je prejela po zmagi nad Francijo v vojni leta 1870-1871, industrijsko prekosila Francijo, pozneje pa tudi Anglijo in pričelo z ropanjem in izkoriščanjem drugih narodov. Obenem si je nemški imperializem postavil načrt o ustanovitvi svetovnega gospostva.

V okviru odnosov med evropskimi državami so se sklepale nasprotne imperialistične koalicije držav. Leta 1879 je Nemčija sklenila napadalno zvezo z Avstro-ogrsko, kateri se je pridružila tudi Italija. Ta blok se je imenoval «trojna zveza». Nemški blok je postajal čedalje bolj napadalen; v Nemčiji se je razširjala nevzdržna osvajalna propaganda.

Anglija je hotela ustanoviti drugo evropsko koalicijo. Tako se je leta 1904 ustvarila anglo-francoska Antanta, kateri se je 1907 leta pridružila tudi carska Rusija, ki se je nahajala v finančni odvisnosti od Anglije in Francije.

Razkol Evrope na nasprotne tabore vojaških skupin je neizbežno privedel do vojne med njimi. To je bilo imperialistom tem lažje storiti, ker v tedanji dobi ni bilo ne državnih ne kapitalističnih kakor tudi ne javnih oblasti, ki bi resnično ščitile stvar miru in svobodo narodov.

Podžigalci in organizatorji prve svetovne vojne so bili imperialisti vseh dežel. Začetniki prve svetovne vojne so prav tako bili tudi nemški imperialisti, ki so v enem pokolenju sprožili dve svetovni vojni. Posebno provokacijsko vlogo je odigral ameriški imperializem, ki je bil — po pravilni ocenitvi Lenina — že tedaj popolnoma reakcionaren in razkačen dušitelj svobode narodov.

Pred začetkom prve svetovne vojne so politikanti ameriškega imperializma vložili mnogo truda za izzivanje nasprotij med koaliziranimi državami. ZDA so hotele oslabiti obe skupini. Vstopivši pozneje v vojno na stran Antante, so ZDA že tedaj dejansko pričele borbo za ustvaritev ameriškega svetovnega gospostva.

1. avgusta 1914 leta je Nemčija napovedala vojno Rusiji in nato še Franciji. Tako se je pričela vojna, ki je bila sprožena za hrbtom narodov za razdelitev sveta med imperialističnimi skupinami. Vojna se je nadaljevala nad štiri leta in pahnila v vojna razdejanja nad 30 držav z več kot milijardo ljudi.

Zelo hitro se je spoznalo, da so računi nemških militaristov o «Blitz-Kriegu» nepravilni in avanturistični. Bliskovita vojna se je izjalovila, pričela se je dolga, do izčrpanosti uničujoča vojna. Značilno je, da je Rusija v vseh presledkih vojne pomagala anglo-francoskim zaveznikom. Prav tako so tudi v težkih dneh, ki jih je preživljala ruska armada, njeni zavezniki zavlačevali in praktično niti enkrat dobavili neobhodna sredstva, ki bi bila lahko oslabila nemški pritisk. Znani angleški javni delavec Lloyd George je v svojih zapiskih o vojni napisal: «Zgodovina bo svojčas pisala o vojaškem poveljevanju Francije in Anglije, ki je s svojo egoistično trmo obsodilo ruske tovariše po orožju na pogubo takrat, ko bi bili Anglija in Francija lahko rešili Ruse in bi bili na ta način boljše pomagali vsem in tudi sebi».

(Iz ruske revije «Slavjane» št. 7.)

M. SLAVJANOV

IZ CONSKEGA PRORAČUNA ZA DRUGO ŠESTMESEČJE 1954

Predvidenih 50 tisoč ton gradenj ne bo rešilo ladjedelniške krize

Za gradnje ladjevja nakazana milijarda 146 milijonov lir - V znesku so vključene tudi gradnje, ki so že v teku - Ladjedelnica Sv. Marka bo lahko zaposlila le 30 odstotkov delovne sile

Conski proračun za drugo šestmesečje tekočega leta predvideva za postavko gradenj ladjevja znesek 1 milijarde 146 milijonov lir. Ni dvoma, da je za Trst ladjelniška industrija ena izmed najvažnejših in lahko rečemo temeljnih za vse gospodarstvo. Že iz tega razloga je potrebno, da se bolje upoznamo z bodočim programom gradenj ladjevja. Predvsem je treba — in to na žalost — ugotoviti, da v bistvu ne gre za nove gradnje, marveč za izvedbo tega, kar tržaško časopisje že dalj časa najavlja. Velika reklama, ki jo delajo takozvanim novim gradnjam ladjevja, ima pač svoj določen namen in sicer, da prikaže javnosti povsem drugačno sliko o stanju naših ladjedelnic. Iz večkrat objavljenih novic, ki govorijo o gradnji iste ladje, bi o stvari nepoučen človek lahko mislil, da gre za vedno nova naročila tukajšnjim ladjedelnicam.

Poglejmo sedaj, koliko tonaže ladjevja bodo zgradili z najavljeno vsoto, ki je vključena v proračunu za drugo šestmesečje. Ugotoviti je treba pri tem še dejstvo, da so v tej vsoti vštete gradnje, ki so sedaj že v teku. Pri gradnjah prihaja v poštev ladjedelnica Sv. Marka, kjer bodo gradili petrolejsko ladjo za 18.800 ton in to po naročilu družbe «Finanziaria Marittima». Slednja bo splovljena predvidoma v marcu prihodnjega leta. Za Tržaški Lloyd bodo gradili dve tovorni ladji po 6.000 ton vsaka, ki bosta splovljeni v avgustu 1955, dve mešani ladji pa bodo gradili za paroplovno družbo «Adriatica». Z delom bodo začeli verjetno marca prih. leta. In končno je še tovorna ladja za družbo «Lussino», ki bo šla v delo oktobra letos. Tako imamo skupno za vse ladjevje 50 tisoč ton.

Za izvedbo gornjega programa pa bo zaposleno le 30 odstotkov delovne sile, ki bi jo lahko zaposlila ladjedelnica, če bi delala s polno paro. Za izvedbo programa gradenj bodo rabili približno dve leti. Toda zaposlitve ne bodo našli vsi delavci, ki so sedaj suspendirani, niti v obdobju, ko bo zaposleno najvišje število delavcev. Približno polovica sedanjih 700 suspendiranih sploh ne bo prišla do zaposlitve, v kolikor ne bo prišlo do sprememb sedanjega programa, to je uključitve še drugih gradenj.

Nadalje je treba še omeniti, da je rok za izvedbo gornjega programa vsekakor predolg. Ladjedelnica Sv. Marka bi ga lahko izvršila v približno enem letu. Dolgoročna izročitev naročil povzroča le višanje stroškov gradnje, kar je nedvomno na škodo našim ladjedelnicam, ki si s tem zapirajo vrata za konkurenco na mednarodnem tržišču.

Na vsak način pa je treba ugotoviti, da je program za nove gradnje ladjevja zelo skromen, če ga primerjamo z zmogljivostjo proizvodnje ladjedelnice Sv. Marka in številom zaposlene delovne sile. S takim programom, ki predvideva komaj 50.000 ton novega ladjevja, se gotovo ne da rešiti težka ladjedelniška kriza.

V zadnjem času se precej govori o zakonskem osnutku Tambroni. Slednji predvideva različne davčne olajšave za nove gradnje. Zakonski osnutek pa je precej pomanjkljiv. Potrebni so popravki, ki bodo omogočili, da bo omenjeni zakon prinesel italijanski kakor tudi tržaški ladjedelniški industriji tiste pogoje, ki so nujno potrebni za uspešno konkurenco na mednarodnem tržišču. Kar se tiče popravkov omenjenega zakonskega osnutka, je treba v prvi vrsti čim bolj pospešiti v prvih mesecih nove gradnje. Graditeljem ladjevja je treba dati vsekakor večje olajšave. Ustanoviti je treba široko reprezentativno komisijo, ki bo imela nalogo razdeljevanja novih naročil. Ustvariti je treba pogoje, da bodo naše ladjedelnice lahko konkurirale s cenami mednarodnega tržišča. Končno pa je treba sestaviti program novih gradenj za Finmare, za katerega je treba nakazati večji del predvidene vsote. Za prvo obdobje gradenj je namreč predvidenih po gornjem osnutku baje samo 5 milijard lir, kar zadostuje komaj za kakih 50 do 60 tisoč ton ladjevja.

Le če bo zakonski osnutek izpopolnjen z navedenimi popravki, bo v resnici predstavljal pozitiven doprinos za rešitev ladjedelniške krize in obnove trgovske mornarice.

10. obletnica osvoboditve Poljske

Poljsko ljudstvo je 22. julija svečano in slavnostno proslavilo 10. obletnico ljudske oblasti in osvoboditve. 22. julija 1944 je na po sovjetskih in prvih poljskih četah osvobojenem ozemlju Odbor narodne osvoboditve Poljske, ki se je dan prej 21. julija ustanovil iz Krajowe rade narodowe, izdal svoj program, ki je predstavljal podlago za zgraditev ljudsko-demokratične Poljske.

Po desetih letih se poljsko ljudstvo lahko ponaša z velikanskimi uspehi. Popolnoma je obnovilo svojo porušeno domovino, dobilo je svoje zgodovinske meje, iz stare nazadnjaške dežele je ustvarilo državo, ki je prava velesila.

V teku desetih let je Poljska pod vodstvom Poljske združene delavske partije in v bratskem zavezništvu s Sovjetsko zvezo in ostalimi ljudsko-demokratičnimi deželami likvidirala gospodarsko zaostalost, brezposelnost, bedo, lakoto, brezpravje delovnih ljudi. Izpolnila je triletni gospodarski načrt obnove in izpolnjuje šestletni načrt 1950-1955. 1953 je bila industrijska proizvodnja Poljske za 3,6 krat večja kot 1938. Danes je Poljska na industrijskem področju na petem mestu v Evropi, je prekosila Italijo in je le malenkostno za Francijo. 1953 je Poljska proizvedla 3.604.000 ton jekla, t. j. 7 krat več kot Jugoslavija, 13 milijard kilovatov električne energije, t. j. približno 5 krat več kot Jugoslavija, 88 milijonov ton premoga, t. j. preko 8 krat več kot Jugoslavija.

1953 so na Poljskem proizvedli za 220 odst. več blaga široke potrošnje kot 1949. V kmetijstvu je lani delalo 45 tisoč traktorjev, t. j. skorajo 5 krat več kot v Jugoslaviji, in desettisoči kombiniranih strojev. V teh letih se je ustanovilo 9000 kmetijskih kolektivnih gospodarstev. V primeri z 1938 so se realni dohodki mestnega prebivalstva povečali za 40 odst., kmetov pa kar za 75 odst.

Sedanja svobodna poljska država predstavlja trden branik miru v Evropi. Nerazrušljivo je povezana s sovjetskimi narodi, s kitajskim ljudstvom in ostalimi deželami ljudske demokracije. Z Nemško demokratično republiko je sklenila prijateljske vezi, ki predstavljajo važen činitelj miru in pomiritve v Evropi. Prvič v svoji tisočletni zgodovini je poljsko ljudstvo postalo gospodar lastne usode in si je zgradilo državo, na katero je lahko ponosno.

ZA NAŠE KMETE

priporoča Kmetijska zadruga

MOSKVA — Pogled na Kmetijsko razstavo, ki se je otvorila 1. avgusta. Na sliki: paviljon mehanizacije in elektrifikacije poljedelstva

Pripravimo se na trgatev

Ker začenja grozdje po vinogradih rumeneti, moramo že sedaj misliti in se pripraviti na trgatev. V vinogradu se je na splošno že vsako delo končalo. Trte smo že okopali in očistili plevel. Sedaj pa ne smemo čakati križem rok na trgatev.

Zato moramo najprej pregledati vse, kar rabimo za trgatev, in urediti vse, kar ni v popolnem redu. Popravila moramo izvršiti čim prej, ker imajo sodarji tik pred trgatvijo dela čez glavo.

Klet mora biti čista, snažna in po možnosti pobeljena.

K opravam, ki so potrebne za trgatev, spadajo: moštna tehtnica (mostimeter), razna posoda za pobiranje, prevoz in vrenje grozdja, rezila, grozdni mlin s pripravo za repljanje, stiskalnica, lij in druge manjše priprave.

Moštno tehtnico rabimo zato, da z njo nadzorujemo zorenje grozdja in da lahko določimo najprimernejši čas za trgatev. Od časa do časa merimo sladkost grozdja in ko opazimo, da slednja ne napreduje več, tedaj vemo, da je prišel najprimernejši čas za trganje. Ko ob trgatvi zmerimo s to tehtnico mošt, si lahko približno izračunamo poznejšo moč vina. Število, ki nam ga pokaže tehtnica za mošt, pomnožimo s šest in pol, kar potem delimo z deset. Na ta način dobimo približno število stopinj alkohola, ki ga bo vino pozneje vsebovalo. Moštna tehtnica nam bo pravilno in točno pokazala odstotek sladkorja v vinu le, če bo mošt čist ali pa precejen skozi gosto cunjo.

Posodi, ki jo rabimo za nabiranje, prevoz in vrenje, kakor tudi vinski posodi na splošno moramo polagati veliko pažnjo. Biti mora vedno čista in zdrava. Tudi zunanjost vinske posode je velike važnosti in mora biti vedno čedna, ne sme biti pokrita s plesnobo, obroči morajo biti pobarvani ali pa vsaj namazani z oljem zato, da se jih rja ne dotakne. Sedaj, ko imamo kakšno uro na razpolago, se moramo torej potruditi, da osnažimo vinsko posodo tudi na zunanji strani.

Se važnejša pa je notranjost sodov. Predvsem moramo paziti, da ni sod plesniv, ker dobi vino, ki je v takem sodu, duh po plesnobi, kar ga popolnoma pokvari. Preden vlijemo vino v sod, se moramo dobro prepričati o njegovem zdravem stanju. Ko sode operemo in ko se je voda iz njih ocedila, jih moramo temeljito požveplati.

Za trganje grozdja uporabljamo vsakovrstna rezila. Najbolj priporočljive pa so primerne škarje, s katerimi si tudi olajšamo čiščenje gnilih jagod. Pri trganju s takimi škarjami, se grozd ne otrese in jagode ne padajo na tla.

In končno je treba pregledati in osnažiti tudi stiskalnico in mlin za grozdje. Ne mudi se še z nakupovanjem novih oprav. Kljub temu je bolje, da si jih že sedaj preskrbimo, ker imamo večjo izbiro.

Pri **Kmetijski nabavni zadrugi** v Trstu bomo našli najcenejšo in prvovrstno opravo za trgatev ter vse, kar je potrebno umnemu kletarju.

AGRONOM

* * *

Na Akademiji znanosti «Lenin» v Sovjetski zvezi so 15. julija t.l. otvorili konferenco, na kateri razpravljajo o zaščiti rastlin pred boleznijo. Konference se je udeležilo veliko znanstvenikov iz Ministrstva za kmetijstvo in delegatov iz vseh republik ZSSR. V teku del, ki so trajala več dni, so znanstveniki in strokovnjaki obravnavali razne načine za zaščito žitaric, bombaža, sladkorne pese, krompirja, grozdja, sadja in raznih povrtnin.

Življenje jugoslovanske manjšine v LR Madžarski

V LR Madžarski živi precej močna jugoslovanska narodnostna manjšina. Ta prebiva vzdolž meje z Jugoslavijo. Poleg Srbov in Hrvatov živi tu tudi nekaj tisoč madžarskih Slovencev.

Vse omenjene jugoslovanske narodnostne manjšine v mejah madžarske države so bile že davno, od stoletja zatirane od najrazličnejših režimov, ki so kdaj vladali v tej državi. Osvoboditev pa je bila po Sovjetski armadi, dokončen poraz fašizma in prihod ljudske oblasti pa je napravil konec vsakemu nadaljnjemu narodnostnemu zatiranju in potujčevanju. Ljudska oblast je kaj hitro rešila vprašanje, ki je obstajalo že stoletja in ki ga nobeden prejšnji režim ni hotel rešiti. Jugoslovanskim narodnostnim manjšinam je dala popolno enakopravnost. Dala pa je tudi šole v materinem jeziku. Povsem razumljivo je, da je vse to jugoslovanska manjšina sprejela z velikim zadoščenjem in da je zato zelo hvaležna ljudski oblasti.

Stoletja so madžarski Jugoslovani sanjali o šolah v svojem maternem jeziku. Mnogo so si prizadevali zato, da bi jih dobili, pa teh jim protiljudski in šovinistični oblastniki niso nikoli dovolili. Danes pa je popolnoma drugače. Danes ni na Madžarskem niti ene jugoslovanske vasi, ki ne bi imela svoje šole v materinem jeziku. Na teh šolah poučuje že nad sto učiteljev. Poleg popolnoma slovanskih šol obstajajo tudi mešane šole. In teh je okrog 50. Kar pa je posebno važno je tudi dejstvo, da imajo sedaj Jugoslovani tudi svojo popolno gimnazijo, svoje učiteljišče in celo visoko pedagoško šolo v Budimpešti. (Torej imajo celo tako šolo, na kakršno mi tržaški Slovenci zaman čakamo op. ured.) Vse te tri šole se nahajajo v središču Budimpešte. Poleg njih obstaja tudi vzorno urejen dijaški dom, v katerem je našla jugoslovanska mladina pravi nadomestek svojega rodnega doma. Kar je izredno velike važnosti, pa je tudi to, da imajo gojenci v omenjenem domu popolnoma brezplačno oskrbo, odnosno, da le nekateri plačujejo po tri forinte na mesec za vzdrževalnino. Doslej je madžarska ljudska vlada izdala že preko 30 učbenikov, na desetine skript, katere učenci uporabljajo popolnoma brezplačno.

Tudi kulturno delovanje jugoslovanske mladine je zelo razgibano. O tem pričajo številne prireditve in radijski nastopi. Kdor posluša radio Budimpešta (predvsem srbohrvatske in slovenske oddaje), se lahko na lastna ušesa o vsem tem prepriča. Nas Slovence predvsem zanima kulturno delovanje porabskih Slovencev. Posebno delaven je pevski zbor v Zgornjem Seniku. Zbor šteje preko 60 otrok od 10. do 14. leta starosti, vodi pa ga mlada domača učiteljica Ana Boroš. Ob zaključku zadnjega šolskega leta so jugoslovanski dijaki priredili zelo lepo akademijo v dvorani mestnega doma v Budimpešti. Višji gimnazijci in učiteljiščniki so naštudirali celo opereto «Vitez Janoš» ter jo podali v nadvse dovršeni obliki.

V šolskem letu 1953-54 je dovršilo devet jugoslovanskih dijakov študije na že omenjenem budimpeštanskem učiteljišču. Drugi mesec bodo že nastopili kot učitelji na raznih šolah, kjer se bodo udejstvovali na vsestranskem kulturno-prosvetnem delu med svojimi rojaki. Prav to je eden izmed poglavitnih hvalevrednih faktorjev, kateri niso prihajali do izraza poprej, kar ne prihaja do izraza v Jugoslaviji in niti ne tu pri nas. Učitelj na Madžarskem je tesno povezan z delovnim ljudstvom, kateremu nudi to, kar se je naučil in tako izpolnjuje svoje poslanstvo v polni meri.

M. D.

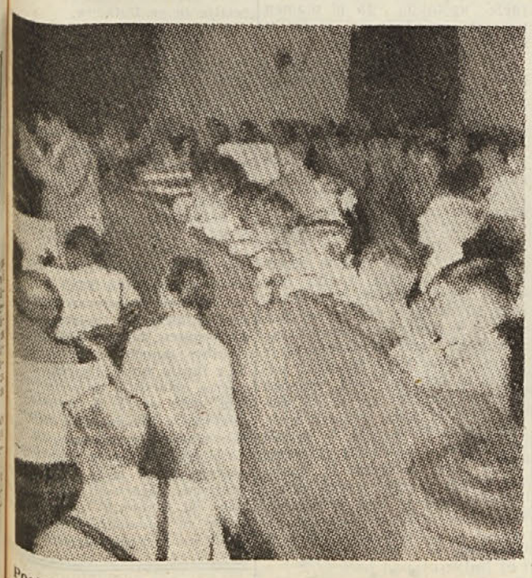

Pogled na publiko med zaključno šolsko prireditvijo, ki so jo organizirali 13. junija letos v Budimpešti dijaki srbsko-hrvatskega učiteljišča in gimnazije na Madžarskem. Dijaki so ob tej priliki uprizorili opereto «Vitez Janoš»

Franček Majcen

SEME BORBE

Zalaznikova domačija je bila visoko v hribih. Sneg je ležal navadno do konca aprila, zapadel pa že ob koncu oktobra. V času ko ga ni bilo, je bilo treba opraviti vsa dela na njihovi srednji kmetiji. Preživljal jih je gozd in živina, na vrtu za hišo je zrastlo komaj nekaj solate in če je bila ugodna letina tudi krompirja.

Zalazniki so bili na glasu kot redkobesedni ljudje, posebno moški. O starem Zalazniku, ki je umrl pred vojno, so pripovedovali, da je govoril samo takrat, ko je molil in zmerjal otroke. Sina Mihej in France — Mihej je padel 1941. leta na fronti, Franceta pa so Nemci ujeli kot partizana in je kasneje umrl v Buchenwaldu — sta bila v vsem podobna očetu: vase zaprta, delavna in resna. Micka in Tone sta bila izjemi, kot da nista Zalaznikova. Micka ni mogla dušiti prekipevajoče mladosti v sebi, mati ji je na materinski način mnogokrat očitala norčavost in razposajenost, ki da se ne spodobi za odraslo dekle. Tone je sicer ohranil Zalaznikovo resnost, toda ni bil vedno molčeč, mnogo je čital, razmišljal in od časa do časa čutil naravnost telesno potrebo, da bi komu povedal misli, ki so se mu nabrale. Skoraj vedno je naletel na ravnodušnost in nerazumevanje, ljudje med katerimi je živel so se ukvarjali z drugimi mislimi in čustvi kot on. Niso se trudili, da bi našli pot do njegovih misli. Dekle, ki jo je našel preko meje, mu je bila vse: Ljubil jo je, obenem pa je ob njej imel občutke človeške bližine, bližine, ki ga je opogumljala, da ji je govoril o vseh najbolj skritih mislih, o komaj opaznih valovanjih čustev. Vedel je, da vsega ne razume, toda čutil, da hoče vse razumeti, da ji ljubezen pomaga občutiti to, česar ne more razumeti. Ob njej je pravzaprav v celoti zaživel. Pravijo, da ljubezen ne potrebuje besed, globlje so se vtisnile v spomin besede kot poljubi.

Mati se je malo vmešavala v Mickino in Tončejevo življenje. Francejeva smrt je bila zanjo prelom: pozneje ni več poskušala uveljavljati svoje materinske oblasti, dajala jima je sicer moralne nauke, toda to je opravljala brez posebne zavzetnosti, njene besede so bile le odmev pravil in načel, ki jih je stokrat slišala, v katere je verjela, toda čutila je nasprotja med temi osivelimi načeli in življenjem, ki sta ga živela njena otroka. Prejšnjo vsiljivo pozornost je zamenjala z neopazno materinsko ljubeznijo, s katero je opredla njuno življenje.

Zalaznikova domačija je bila važen vozel v UDB-ovski mreži na Koroškem. Emil, ki je dobil nalogo naj organizira redno zvezo preko meje na svojem sektorju, se je takoj spomnil sijajne lege Zalaznikove domačije — popolnoma na samem je bila in komaj tri četrt ure hoda od meje in Tončeja, ki ga je srečal ob času borbe, kot mladinskega aktivista. Emil je bil zadnje leto vojne vosovec na Koroškem. Tončijeva hladnokrvnost in uravnovešenost mu je vzbujala popolno zaupanje.

* * *

Tončej je hodil tedensko vsaj enkrat k dekletu preko meje. Nekoč, spomladi 1947. leta, ko je s posebno nestrpnostjo pričakoval srečanje z dekletom: sto stvari mu je ležalo na srcu, ki jih ji je na vsak način hotel povedati, je našel pri njej Emila. Srce se mu je stisnilo, spomnil se je, da je v partizanih krožil o njem glas, da je zelo nevaren babjek. Komaj opazno ga je pozdravil, sedel v kot in se trudil, da bi dekletu pokazal svojo uzaljenost.

Emil ga je prvi ogovoril: «Saj me poznaš, skupaj sva po Koroškem partizanila!»

Tončej je zamrmral, da ga jasno pozna.

Emil se je postavil predenj: «Kaj pa je pri vas novega?»

Tončej je pocedil skozi zobe nekaj o nacistih in nemčurjih, ki zopet prihajajo na površje.

Emila ni zmedla Tončejeva nepripravljenost za razgovor: «Kaj, ali so Koroščice še vedno tako vroče?»

Tončej ni vedel, kaj naj odgovori. Emil je namignil dekletu, naj ju pusti sama, češ, moški razgovori niso za dekliška ušesa.

«Lepega kebrčka si ulovil, še meni se včasih pocede sline za njim», se je široko zasmejal Emil in udobno sedel.

Vse je kazalo, da se je pripravil na daljši razgovor. Namenoma je prezrl, da je občutek skrajne neprijetnosti dušil Tončeja. Zresnil se je, povzel ton govornika na mitingu in pričel govoriti o tem, da Slovenska Koroška nažalost še ni svobodna, ni priključena k Jugoslaviji, da pa zaradi tega ni treba seveda obupovati. Ne, temveč vsi moramo z vsemi silami nadaljevati borbo do končne osvoboditve. Ob teh besedah se je ustavil in napeto pogledal Tončeja.

Tončej si je postavljal vprašanje zakaj mu pripoveduje o stvareh, ki so vsemu svetu jasne. Emilov pogled je razumel kot vprašanje. Odmor, ki ga je Emil napravil v svojem govoru, je bil vsekakor znak, da pričakuje odgovora. Tončej se je siloma zbral in neodločno dejal, da on to dobro ve in da po svojih močeh dela v fronti.

Takšen odgovor je Emil po vsem videzu pričakoval, kajti besede so potem kar bruhale iz njega, njegova razburjenost je bila dokaj naravna, celo pordel je od časa do časa, vendar pa se je Tončeju vsiljeval občutek narejenosti, ki se ga ni mogel iznebiti čeprav ga je Emil nekoliko potegnil s seboj.

«Ali pa misliš, da je to dovolj? Pričakuješ, za vraga, da bomo na ta način osvobodili Koroško? Takšen način borbe je dober samo za stare babe in terence. Ti si pa mlad, bil si pravi aktivist, a ne plesnivi terenc, govorili so, da si bil korajžen. Čudim se, kako moreš sploh tako postavljati. Takšno postavljanje je sabotaža naše borbe!»

Tončeju ni bilo jasno, kaj hoče. Podzavestno ga je pogledal v oči in skomignil z rameni

Emil je namršil obrvi in mirno dejal: «Za fanta kot si ti, bomo že našli pravo delo.»

V Tončejevih očeh je hotel prečitati, ali je že uganil, kakšno delo mu pripravlja. Tončeju še vedno ni bilo jasno. Zato je Emil pričel govoriti o UDB-i. O tem, da je UDB-a največja pridobitev narodnoosvobodilne borbe, da je poklicana voditi in kontrolirati vse in vsakogar, vsa oblast v Jugoslaviji je samo videz, edina dejanska oblast je UDB-a. Vso borbo na Koroškem vodi dejansko UDB-a, samo UDB-a lahko pribori svobodo, svobodo Slovenski Koroški. Emil se je nenadoma ustavil in vprašal: «Kakšno mnenje imaš ti o UDB-i?»

Tonči je v UDB-i videl predvsem policijo, težko je prenašal nadutost UDB-ovcev, vendar pa je na sestankih ponavljal naučene fraze o UDB-i kot o pridobitvi narodnoosvobodilne borbe. Mislil je, da je sicer potrebna, toda njen obstoj in način njenega delovanja sta mu bila skrajno neprijetna.

(Nadaljevanje sledi)

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

TU PA TAM...

NEOBIČAJNA GOSTOBESEDNOST — *V svoji zadnji številki je postala «Demokracija» glede tržaškega vprašanja nekam zelo gostobesedna. Toda v dveh polnih stolpcih svinca smo zaman iskali kakšen poziv pristašem SDZ h konkretni akciji v obrambo STO. O tem ni ne duha ne sluha. Pač pa je «Demokracija» namesto konkretne borbe proti razkosanju tem bogatejša na običajnih in že zastarelih protikomunističnih šlagerjih. Seveda ne pozabi povedati, kaj je vsega storila SDZ v obrambo STO. Nimamo namena polemizirati glede števila časnikarjev, ki sta jih sprejela eden ali drugi voditelj SDZ, in ne glede števila resolucij, ki so romale iz ul. Macchiavelli v razne zunanjepolitične pisarne. Toda v določenem trenutku ne moremo mimo besed «Demokracije», ko pravi v zaključku svojega dva stolpca dolgega članka, da «je lastna hvala demokratskemu gibanju ne samo nepotrebna, pač pa tudi neokusna». Ce smatrajo, da je «lastna hvala nepotrebna», čemu torej toliko hvalisanja in do pičice podrobnega naštevanja vseh časnikarjev, ki jih je sprejelo - kot pravi «Demokracija» - v letošnjem letu vodstvo SDZ? Ce bi mi hoteli naštevati vse intervjuje z inozemskimi predstavniki tiska in poslane spomenice ter proteste, bi z veliko lahkoto napolnili vse štiri strani «Demokracije». Toda mnenja smo, da je danes bolj važno vse kaj drugega in to prav ljudski protesti in shodi, pa naj bodo le kjer koli, tudi v najmanjši vasici našega Ozemlja. In odmev teh protestov bo gotovo prej prišel v širni svet kot pa razgovor enega ali dveh (dva sta najbrže že preveč) voditeljev SDZ s kakim časnikarjem. Danes je predvsem važno, da pride javno in glasno do izraza v vseh mogočih oblikah splošen in enoten odpor ljudstva, pa naj bo to «Demokraciji» prav ali ne. S protikomunističnimi šlagerji se STO prav gotovo ne bo rešilo.*

Ko smo čitali v članku ponesrečeno domislico o «Borbi za hišo tov. Lina Crevatina, ali naj pride pod področje B, ali naj ostane na področju A», smo se nehote spomnili, da bi kaj takega bolj pristojalo nekemu njihovemu svetovalcu, Možakar se namreč v občinskem svetu nekam zelo poteguje menda za edini konkretni problem, to je za popravilo ceste, ki pelje do njegove vile ob prelepi naši obali.

OBJEKTIVNOST JE SLA RAKOM ŽVIŽGAT — *Ko je «Novi list» zagledal drugič luč sveta, se je sveto zaklinjal, da bo ostal vedno nepristranski in objektiven, kar pa je kmalu pozabil. Da je šla njegova «objektivnost» in «nepristranost» rakom žvižgat, se lahko vsakdo prepriča, čim vzame v roke zadnjo številko, ki je prepolna visoko donečega slavospeva zloglasni Balkanski zvezi. «Novi list» ne more zakriti svojega veselja, da je končno prišlo do pakta, ki je «združljiv z resničnimi in trajnimi interesi zapadnega sveta». Kakor zgleda, se tudi «Novi list» navdušuje, da bi prišla v to «sveto altjanso» tudi Zapadna Nemčija. Potem bi bila seveda družina popolna. Nekam čudno zgleda v «nepristranskem» «Novem listu» nadalje, da «je Stalin žrtvoval koroške Slovence» in da «se narodi boje Sovjetske zveze in njene napadalnosti». To smo že neštetokrat čitali v «Primorskem», «Giornale» in v brezštevilnih drugih protikomunističnih listih. Tako je torej ta članek s svojim strupenim protikomunizmom vizitka «Novega lista» za uradni pristop v to čedno protikomunistično družino. Je pa istočasno slovo od «objektivnosti». Besednjakovo glasilo se kaj rado zaganja proti Sovjetski zvezi in drugim slovanskim državam, istočasno pa je zelo molčeče v pogledu Titove vlade. Zaman bi iskal najmanjše kritike, kaj še ostrejšega napada. Ali je to samo slučajno, ali pa namerno?*

Apel PD „Zvezda"

PD «Zvezda» iz Podlonjerja je poslalo naslovljenim prosvetnim organizacijam in ministrstvu za prosveto v Sloveniji apel, ki ga objavljamo. Pismo je podpisalo 122 članov društva.

Zveza književnikov Jugoslavije - Beograd; Izvršni odbor Ljudske prosvete Slovenije - Ljubljana; Ministrstvo prosvete - Ljubljana; Ljubljanska opera - Ljubljana.

Podpisani člani PD «Zvezda» na Sovranščih (Podlonjer pri Trstu) se obračajo na gornje naslove in jih opozarjajo na veliko razburjenje, ki je zavladalo med tržaškim prebivalstvom zaradi nameravanega razkosanja STO.

Razkosanje naše zemlje, odtrganje mesta od njegovega najbližjega zaledja ter izročitev cone B in dela cone A Jugoslaviji, bi pomenila za vse prebivalstvo poslabšanje gospodarskega stanja, povečanje brezposelnosti, pristilno izselitev mladine in starejših v tujino. Zlasti za Slovence bi se stanje poslabšalo, ker bi prav gotovo njihove pravice bile še bolj zapostavljene.

Zato Vas prosimo, da posredujete pri Vaši vladi ter ji tolmačite naše želje, da se upošteva mirovna pogodba z Italijo, da se ustanovi Svobodno tržaško ozemlje, ki nam edino jamči gospodarsko in narodno enakopravnost ter mirno sožitje s tu živečim italijanskim narodom.

KLJUB OVIRAM IN NEDEMOKRATIČNEMU NASTOPU OBLASTI

Še vedno se dvigajo protesti v obrambo ogroženega Ozemlja

V Elerjih 100 odstotno proti razkosanju - V Sv. Barbari in Premancanu 95 odst. prebivalcev podpisalo protestno resolucijo - Nadaljujejo se zborovanja - Protest trgovcev v Rocolu - Zopet nečuvena prepoved lepaka Delavske zveze STO

Prebivalci ogrožene vasice **Elerji** v miljskih kribih so stoodstotno podpisali protest proti razkosanju našega Ozemlja. V **Sv. Barbari** in **Premancanu** pa se je 95 odst. vaščanov s svojim podpisom na protestni resoluciji izjavilo proti uresničitvi mešetarskih spletk, ki bi imele neizbrisne in težke posledice za bodoči obstoj ne samo teh vasi, marveč celotnega Ozemlja.

Splošen protest prebivalstva našega področja pa prihaja še vedno do izraza na zborovanjih,ki se vrstijo na našem podeželju kakor tudi v mestu. Tako je bilo protestno zborovanje **prejšnjo soboto** v **gostilni Bonazza pri Sv. M. M. sp.**, kjer sta govorila tov. Arturo Calabria in tov. Benini. V **torek** je bilo zborovanje tudi v **Prečniku**, kjer je o zadnjih dogodkih, ki se odvijajo okrog tržaškega vprašanja, govoril tov. Alojz Markovič. V **sredo** pa sta na terasi Rumene hiše v **Barkovljah** govorila tov. Franc Gombač in Salvo Teiner. Tov. Gombač je še posebno podčrtal usodne posledice, ki bi jih imelo razkosanje za naš bodoči narodni obstoj na tem področju.

Tudi zborovanja, ki jih organizira na podeželju Slovensko hrvatska ljudska prosveta, vzbujajo povsod veliko zanimanje in pozornost. V **četrtek** je govoril o tržaškem vprašanju v **Banih** tajnik SHLP tov. Miro Kapelj. Več zborovanj, ki sta jih organizirali KP in SHLP je bilo tudi včeraj zvečer.

Stevilnim protestom trgovčev in raznih mestnih okrajev, ki so prejšnje tedne zaprli svoje trgovine za pol ure, so se v **ponedeljek** pridružili v veliki večini tudi trgovci in lastniki javnih lokalov v **Rocolu**. Slednji so v znak protesta proti nameravanemu razkosanju odprli popoldne trgovine pol ure pozneje.

Tudi ta protest je bil sprejet s strani prebivalstva s simpatijo in odbravanjem. Iz dneva v dan se pač nujno krepi široka fronta odpora proti mešetarjem. Splošnemu protestu se v vedno večjem številu pridružujejo tudi trgovci in obrtniki, ki se dobro zavedajo, da bi prinesla izvedba razkosanja še večje finančne težkoče. Saj imajo tudi trgovci že dovolj bridkih izkušenj od lanskega oktobra do danes, ko se je gospodarska kriza še bolj zaostrila.

Po mesecu dni zavlačevanja in «preučevanja» je consko predsedstvo prejšnji teden odbilo dovoljenje za lepak Delavske zveze STO, ki poziva na enotno protestno akcijo za preprečitev razkosanja. Prošnja je bila vložena že 10. julija in šele prejšnji teden je conski predsednik dr. Miceli «utemeljil» prepoved, češ da lepak ni v interesu javnosti. Kakor vidimo, so začele oblasti sedaj celo samovoljno presojati akcije demokratičnih organizacij, kar presega že vsako mero. Če ljudstvo ne sme torej biti na tekočem o poteku mešetarjenja s STO, ker ni lepak — kot pravi conski predsednik — v interesu javnosti, pomeni torej, da je za dr. Micelija le razkosanje v interesu javnosti. Jasno je, da se za tem novim protidemokratičnim dejanjem skriva, čeprav dokaj nespretno, poskus zadušitve ljudskega protesta proti barantanju. Kravja kupčija mora potekati v čim večji tajnosti in «mirnem» ozračju, ne da bi ljudstvo vedelo, kaj se spletkari za njegovim hrbtom. Tak je pač višji ukaz, ki ga hočejo tukajšnje oblasti dosledno izvajati.

Prijaviti je treba pridelek grozdja

Tržaška občina obvešča, da morajo na podlagi ukaza ZVU št. 105 vsi vinogradniki (lastniki, najemniki in neposredni obdelovalci) prijaviti pridelek grozdja v okviru občine. Prijaviti je treba vse grozdje, iz katerega nameravajo pridelati vino. Posebno prijavno polo je treba predložiti uradu za potrošne davke (Ufficio Imposte Consumo) v roku treh dni po opravljeni trgatvi. V prijavi, ki se izpolni na posebnem formularju je treba navesti:

1. ime in priimek lastnika, oziroma najemnika;
2. količino in kakovost obranega grozdja in prostor, kjer je grozdje shranjeno;
3. zalogo vina, ki je ostalo od prejšnjih let, katerega ima vinogradnik na dan prijave;
4. točne količine in porabo pridelanega vina. Naznačiti je treba količino za domačo porabo in količino za prodajo.

Formularji so na razpolago na osrednjem uradu za potrošne davke ul. Teatro št. 4 in pri vseh ostalih davčnih uradih.

Prijavo mora izpolniti tudi, kdor je oproščen davka.

SOŽALJE — Ob smrti Frančiške Colja iz Samatorce izreka sekcija KP v Zgoniku iskreno sožalje tov. Ladkotu in družini. Pridružuje se tudi uredništvo «Dela».

Ples na Opčinah

Jutri, v nedeljo 22. t. m. bo na dvorišču Prosvetnega doma na Opčinah ples.

V tovarni Modiano zopet novi odpusti

Kapitulantstvo DZ glede izredne doklade nameščencev javnih ustanov

Ni se še polegla zaskrbljenost delavcev v tovarni Modiano zaradi zadnjih odpustov in že je ravnateljstvo dalo nov dokaz popolne cinične brezbrižnosti za bodočnost nameščenega osebja. Prejšnji teden je namreč sporočilo sindikalnim organizacijam, da namerava odpustiti vodjo mehanične delavnice. Ravnateljstvo ima namen ukiniti ta oddelek, kar bo seveda povzročilo še druge odpuste. Ni izključeno, da bo znižalo obratovanje na minimum in pozneje premestilo tovarno v Bologno.

Seveda se je Delavska zveza STO odločno uprla odpustom ter postavila zahtevo, da se o tem vprašanju razpravlja pri Združenju industrijcev. Nedopustno je, da se govori o novih odpustih, ko pa ni ravnateljstvo še niti uredilo vprašanja 45 suspendiranih delavcev, ki bi morali zopet na delo, kot je bilo sporazumno sklenjeno na Uradu za delo.

Delavska zbornica je dala nov dokaz kapitulantstva in to v problemu izplačila izredne doklade nameščencem krajevnih javnih ustanov. Vodstvo tega sindikata hoče namreč prepričati nameščence, naj se odpovejo pravici do izredne doklade, ker jim bo v tem primeru izplačana določena vsota «una tantum». V tem smislu se je razpravljalo in sklepalo na zborovanju UPDELA, kjer pa je bilo prisotno le par sto zainteresiranih. Ker šteje ta kategorija preko 5000 nameščencev, je povsem jasno, da kapitulantski sklep zborovanja ne more obveljati. Prizadeti sprejemajo ponujeno vsoto le kot predujem na še neizplačane zastanke, ki jim pripadajo od meseca julija 1952 dalje ter na račun stalnega mesečnega nakazila 4500 lir.

Obrtniško društvo v Barkovljah

(Nadaljevanje s 3. strani)

nje društva vsak po 7.500 lir. Vrednost tedanjega društvenega premoženja, ki ga je likvidator dr. Botteri prodal ustanovi Rittmeyer za 90.000 lir, je znašala tedaj 1.207.500 lir in je tako Obrtnijsko društvo utrpelo ogromno škodo.

To je bilo nezaslišano nasilje ki ga neovrgljivo dokazujejo pisma, ki so si jih ob priliki končne likvidacije izmenjali raznovrstni fašistični veljaki in odgovorni ministri tedanje fašistične vlade, v katerih si izražajo zahvalo za sodelovanje in čestitke nad doseženim uspehom. Prepisi, oziroma originali imenovanih dopisov, ki jasno izpričujejo namerno inscenacijo in politično ozadje vseh odlokov, ki so jih fašistične vladne oblasti uvedle proti Obrtnijskemu društvu so bili s tozadevnimi vlogami predloženi sedanji ZVU z zahtevo, da se fašistične odredbe prekličejo. To pa zaman.

Kot v vseh primerih, ko je šlo za priznanje naših narodnostnih pravic, so nosilci zapadne demokracije tudi v tem primeru odgovorili, da s prevzemom zaupne oblasti nad našim področjem niso imeli dolžnosti poravnati od fašistov povzročeno škodo.

Zlasti s to zadnjo ugotovitvijo naj bo v sedanjem trenutku, ko smo po zaslugi istih nosilcev «demokracije», največ pa po zaslugi beograjske vlade, ki govori o nekaki «obrambi naših narodnostnih pravic», na tem, da bomo zopet okušali dobrine italijanske vladne politike, jasno vsakemu demokratičnemu Slovencu, da je obramba naših narodnostnih pravic in s tem naš narodni obstoj odvisen od enotnosti našega življa ob bratski pomoči jugoslovanskega in italijanskega demokratičnega ljudstva in ob podpori mednarodnega ljudskega gibanja.

Prišel je čas, ko mora vsak pošten Slovenec spregledati, da v interesu naše gospodarske, narodne, kulturne in socialne bodočnosti ne smemo zaupati ne v lažnive obljube italijanskega imperializma, kakor tudi in posebno ne v sleparska zagotovila beograjske klike.

Za teden dni

Sobota, 21 - Ivana (zadnji jec)
Nedelja, 22. - Timotej
Ponedeljek, 23 - Filip
Torek, 24. - Jernej
Sreda, 25. - Ludovik
Četrtek, 26. - Samuel
Petek, 27. - Natalija (Božena

ZGODOVINSKI DNEV

21. 1780 se je rodil slovensk zikoslovec Jernej Kopita mrl je 11. avgusta 1844. 1809 je napisal prvo znan no slovnico slovenskega zika.

RADIO ODDAJ

TRST II.

SOBOTA: 13.30 Vaški kv - 16. Oddaja za najmlajše - stja: BREZ DELA NI JELA - Slovenski zbori - 19. Pogov ženo - 21. Reportaža in po vi iz slovenskih počitniških lonij - 22.15 Paganini: Ko

NEDELJA: 9. Na harmoni gra Jože Pavlin - 9.45 L.M. rjanc: Koncertino za klavi orkester - 13. Glasba po želj 20.50 Gounod: FAUST, oper

PONEDELJEK: 14.25 Slove motivi - 19. Mamica pripov je 2015 L.M. Skerjanc: Drug iz cantate «Sonetni venec» - Glazunov: Simfonija št. 4.

TOREK: 13. Glasba po želj 20.05 L.M. Skerjanc: 3. del iz tate «Sonetni venec» - 21. R ski oder - Jules Romains: UMF MEDICINE - 22.30 Nes ne melodije.

SREDA: 13.30 Jugoslov motivi - 19. Zdravniški ved 21.15 Koncert tenorista Du Pertota - 22.15 Operni duet ri in kvarteti.

CETRTEK: 14. Slovenski m - 19. Mamičina povestica - Vokalni tercet -21. Dramati na zgodba - Hawtorne: KA NITI OBRAZ.

PETEK: 13. Glasba po želj 20.05 Zbor Slovenske filharm je - 21. Tržaški kulturni raz - 21.45 Cajkovski: Uvertura - 22. Književnost in umetnost

KINO

OPCINE

Sobota, 21. avg.: «Salerno, X» (Salerno, ora X). Art. film.
Nedelja, 22 avg.: «Julij Ce (Giulio Cesare). MGM f
Ponedeljek, 23. avg.: se pon
Torek, 24. avg.: «Obupno lju Luizo» (Amo Luisa disper mente) Universal film.
Sreda, 25. avg.: se ponovi.
Četrtek, 26. avg.: «Deset pe ki jih je treba ohraniti» (či canzoni da salvare). nia film.
Petek, 27. avg.: se ponovi.
V tednu se začnejo predst ob 18., zadnja ob 22. Ob n ljah in praznikih začetek ob zadnja ob 22.

PROSEK

Sobota, 21. avg. ob 20: «Hl id nadvojvodinja» (Lo liere e la granduchessa).
Nedelja, 22 avg. ob 18: se pon
Torek, 24 avg. ob 20. «Kon in lovci na glave» (Kon e i cacciatori di teste)
Sreda, 25 avg. ob 20: se pon

NABREZINA

Sobota, 21 avg. ob 20.30: « zan in lovci na slonovo K (Tarzan e i cacciatori d' rio). RKO film.
Nedelja, 22. avg. ob 16 in 2 se ponovi.
Sreda, 25. avg ob 20.30: « mač (Pagliaccio). MGM f

Ljudska prosveta

Odložena prireditev v Sal

Predstava ljudske igre „M drjarji", ki smo jo napove za jutri, je bila iz tehni razlogov odložena na pri njo nedeljo, 29. t. m.

Koncert v Barkovljah.

Drugo nedeljo 29. t. m. bo terasi Rumene hiše v B kovljah koncert godbe Rina ki bo gotovo privabil mn glasbo ljubečega občins Pridite, vstop vsakomur pro

Protestno zborovanje Plavjah.

je bilo prejšno soboto 14 m. pod okriljem SHLP. Go ril je tov. Gombač, ki je imenu prebivalstva protest proti nameravanemu raz sanju STO.

Proslava v Bazovici.

Opozarjamo društva in or nizacije na pomembno letoš proslavo bazoviških žrtev Bazovici 5. septembra, kjer poleg običajne počastitve spomeniku sledila velika turna prireditev s sode vanjem godb in pevskih rov. Želeti je, naj bi se po številnega občinstva udele vsa naša prosvetna društva svojih posebnih zastopst Natančnejši spored in navod bomo objavili prihodnjič.

Begi iz Jugoslavije

Stevilo beguncev iz Jugoslavije stalno narašča. Skoro vsak dan pribeži čez mejo na naše področje večje ali manjše število jugoslovanskih državljanov, ki ne morejo več prenašati neznosnih razmer, ki jih je s svojo politiko ustvaril Titov režim.

V prvih dveh tednih tega meseca je pribežalo v cono A skupno 64 beguncev, od teh 20 moških, 19 mladincev in 7 žensk, 8 oseb pa se je izselilo z rednimi dokumenti. Opaža se, da število beguncev narašča zlasti med mladino, kar je nedvomno posledica odpora jugoslovanske mladine, ki noče vzeti v roke orožja, da bi služila za tuje imperialistične interese.

Izlet kmetovalcev v Emilio in Romagno

7. septembra t. l. priredi Področno kmetijsko nadzorništvo poučni izlet z avtopulmanom v pokrajine Bologno in Forli. Ogledalo se bo važne kmetijske in živinorejske naprave, vzgledna mala posestva v hribovitih predelih Emilie in Romagne ter njih proizvodno usmerjenost, ki predvsem zanima našega malega posestnika, z namenom, da si tako lahko pridobi vse one pobude, ki so potrebne za njegovo izpopolnitev na kmetijsko-tehnično strokovnem polju. Izletniki bodo imeli tudi priliko si ogledati vrtnarstvo okolice Rimini in istočasno tudi Republiko S. Marino.

Izlet bo trajal 4 dni; izletnikom bo podarjena brezplačna vožnja z avtopulmanom.

Kmetovalci področja, ki se mislijo udeležiti izleta, se za tozadevna pojasnila lahko obrnejo na Področno kmetijsko nadzorništvo — ulica Ghega štev. 6/I — tel. 38673. Vpisovanje se vrši do konca tega meseca in to dokler bo na razpolago prostor.

OBILEN LOV KRIŠKIH RIBIČEV

V dveh dneh ulovili veliko število tunov

Petek in sobota prejšnjega tedna sta bila za kriške ribiče dva res srečna dneva. Bogat lov tunov je vsaj enkrat poplačal njihov stalni trud in napor. Že v zgodnjih jutranjih urah petka so se pojavile ob kriški obali velike jate tunov, ki so obetale, da bo lov obilen. In res je eden izmed lastnikov «tunere» imel okrog 10. ure v mreži kakih 350 tunov, dočim sta dva druga ulovila zvečer 200, odn. 500 tunov, neki kontovelski ribič pa nekaj nad 300.

Se izdatnejši je bil lov v soboto, ko so kriški ribiči kar dvakrat zaprli mreže. Prvič in sicer okrog 7. ure so potegnili na suho kakih 300 tunov. Ko so okrog 10. ure zaprli mreže drugič, pa je bil lov še bogatejši. Tokrat so nalovili nekaj nad tisoč tunov. Tehtali so povprečno od 8 do 10 kg. vsak.

Nedvomno so bili kriški ribiči bogatega lova veseli, ker si bodo z izkupičkom polovičnega lova — druga polovica pripade namreč lastniku «tunere» — vsaj tokrat finančno nekoliko opomogli. In to jim iz vsega srca privoščimo, ker vemo koliko truda, napora in nevarnosti je združenega z ribolovom. Prav zaradi tega je bil bogati lov zelo dobrodošel in pošteno zaslužen.

Omeniti treba še, da so prava nesreča za obalne tunere pod Križem one, ki lovijo na odprtem morju, a se pogostokrat približajo obali tako, da resno ogrožajo obali lov. Na vljudne opomine obalnih ribičev se seveda oni na morju ne ozirajo. Nasprotno celo večkrat osorno in naduto zavračajo utemeljene zahteve kriških ribičev, naj se oddaljijo. Tudi v tem oziru bo morala pomorska oblast narediti red s tem, da prepreči tuneram na odprtem morju približevanje obali na eno miljo vsaj tam, kjer lovijo obalne tunere. V tem smislu bodo intervenirali tudi naši občinski svetovalci pri merodajnih oblasteh.

Izdatnega lova tunov pa so se v prvem trenutku razveselile tudi gospodinje v mestu. Razveselile so se, ker so pač upravičeno pričakovale, da bodo tokrat lahko pripravile dobro kosilo po skromni ceni. Toda nemalo so bile razočarane, ko so videle, da so cene v ribarnicah skoro običajne. Kilogram tuna je stal okrog 450, oziroma 600 lir. Verjetno so tudi tokrat stegnili svoje dolge prste grabežljivi špekulanti, ki so se okoristili na račun potrošnika in seveda tudi ribiča.

Mnenja smo, da bi morale oblasti v takih primerih intervenirati in preprečiti slične špekulacije.

Strokovne kmetijske konference

Na pobudo Zveze malih posestnikov in Kmetijske nabavljalne in prodajne zadruge bo imel prihodnji teden prof. dr. Giuseppe Schiratti, izkušen enolog vrsto konferenc in posvetovalnih sestankov na podeželju. Kot izvedenec za vinogradništvo bo dal lahko našim kmetovalcem dosti koristnih tehničnih nasvetov, posebno kar se tiče proizvodnje in pravilnega ravnanja s tem važnim pridelkom.

V sredo, 25 avgusta bo imel sestanke v CAMPORAH in SV. BARBARI.

V četrtek, 26. avgusta bo v jutranjih urah v DOMJU in DOLINI, popoldne in zvečer pa v SALEZU in Sv. KRIZU. Z njim bo tudi slovenski tolmač.

Kmetovalcem, posebno še vinogradnikom toplo priporočamo, da se polnoštevilno udeležijo najavljenih sestankov.

Kaj je novega na podeželju

DOLINA

Dela za gradnjo nove občinske stavbe, kjer bodo občinski uradi, so sedaj v polnem teku. Predvideva se, da bo imel občinski urad svoj nov sedež približno čez leto dni, seveda če se ne bodo pojavile med gradnjo kake nepredvidene zaprreke. Prva dela so šla na dražbo za vsoto 23 milijonov lir iz 14 gospodarskega načrta je bila nato nakazana nadaljnja vsota 4 milijonov lir. Za dokončanje vseh del pa manjkajo še 3 milijoni, ki bi jih morala občina dobiti s 15. gospodarskim načrtom.

* * *

V zadnjih dneh mesecih je dolinska občina postavila v Dolini, Boljuncu in Krogljah kakih 400 napeljav vode v zasebne hiše. Za napeljavo so plačali vaščani povprečno 8500 lir. Nekateri godrnjajo, češ da je cena previsoka, Pripomniti pa je treba, da je občinska uprava računala le realni strošek, to je denar, ki ga je izdala za napeljavo. Samo števec stane občino preko 5000 lir, ki so vštete v gornjo vsoto. Ce pomislimo, da morajo plačati v tržaški občini stanovalci za napeljavo vode od 30 do 40 tisoč in še več lir, je treba pač priznati, da cena ni nikakor pretirana.

* * *

Za drugo šestmesečje ima občinska uprava v načrtu naslednja dela: zamenjavo podov v šolah v Borštu in Ricmanjih, razširitev vodovoda do zasebnih hiš v Prebenegu, Dragi in pri Sv. M. M. sp. V tem kraju si je prevzela to nalogo dolinska občina na podlagi dogovora s tržaško, ker slednja tega ne more tehnično izvesti zaradi nizkega pritiska vode. Razen navedenih del bodo zgradili nad Ricmanji nov rezervoar za vodo, ki je nujno potreben za razširitev vodovoda.

NABREZINA

Tudi Medja vas bo imela končno drugo, povsem novo lice. V teku prihodnjega tedna bodo šla namreč na dražbo dela za obnovo požganih hiš. Za gradbena dela je predviden strošek v znesku 8 milijonov 100 tisoč lir, za lesni material (vrata, okna itd.) pa 3 milijoni lir. Ostane na žalost še vedno odprto vprašanje obnove požganih senikov in hlevov. Tudi za to občinska uprava stalno pritiska pri oblasteh. Pričakovati je, da bodo slednje rešile tudi to vprašanje v doglednem času.

* * *

Prve dni septembra gredo na dražbo dela za gradnjo dveh stanovanjskih hiš v Nabrežini. Prva s 6 stanovanji bo zgrajena pred občinskim poslopjem, druga s 4, pa pri postaji. Razumljivo je, da s tem še ni rešena stanovanjska kriza, ki je v občini precej občutena. Zato bo naloga občinske uprave, da si še nadalje prizadeva pri oblasteh za nove gradnje.

* * *

V Sempolaju je v ponedeljek začela tvrdka Vicini z asfaltiranjem ceste, ki pelje do sanatorija. Če ne bo vreme preveč nagajalo, bo cesta asfaltirana v teku enega meseca.

* * *

V nedeljo so občinski odborniki in predsednik obč. podp. ustanove obiskali počitniško kolonijo v Forni di Sopra. Ugotovili so, da je vse v najlepšem redu. Deklice, ki preživljajo zadnji teden počitnic v veselem otroškem razpoloženju in brezskrbnosti so zdrave. Domov se bodo vrnile 28. avgusta.

V OKVIRU KAMPANJE ZA DEMOKRATIČEN TISK

Priprave v sekcijah za veliki festival tiska

Sv. Jakob, Pečar in Pisoni prvi v izpolnitvi načrta za nabiranje prispevkov - Od sobote do ponedeljka prazniki tiska v predmestju

V nekaterih sekcijah in celicah so že začeli sestavljati program, s katerim se bodo predstavili na osrednjem festivalu tiska, ki bo od 17. do 19. septembra na vrtu gostilne «ex Brocchetta» v Bošketu. Tovariši se zavedajo, da je uspeh lotošnjega festivala tiska docela odvisen od njihove iniciativnosti in razgledanosti Stevilo in pestrost poedinih točk, športne tekme in druge pobude, vse je pač odvisno od požrtvovalnosti in truda, ki ga bodo vložile sekcije in celice v to vsakoletno osrednjo manifestacijo našega tiska. Kakor smo že zadnjič nakazali, prihajajo v poštev tudi podeželske sekcije in celice, ki se lahko predstavijo na festivalu z lepimi kioski grozdja in drugega sočnatega sadja. Letošnji festival naj bo v tem pogledu še bogatejši in pestrejši.

V akciji nabiranja denarnih prispevkov gre vse priznanje in pohvala sekcijam Sv. Jakob, Pisoni in Pečar, ki so prve 100 odstotno izpolnile zadano nalogo. Miljska sekcija je položila do sedaj skupno 108.210 lir, dočim se nabiralna akcija nadaljuje s polno paro. Manjkajo pa podatki iz več sekcij, iz česar lahko sklepamo, da hočejo presenetiti z večjo vsoto.

Objavljamo nadaljnji seznam dostavljenih prispevkov: sekc. Sv. Jakob 20.066, Sv. Alojz: Grahonja A. 500, Verderber V. 500, Claudio M. 370, Dose F. 650, Nino B. 450, B. 580, Cima Lucia 470, Lorenzi N. 480, Stella Mario 500, Cok Stefanija 560, Grahonja Lina 550, Cermelj Jole 1500, Rose Z. 750, Cermelj 1400, M. Paola 700; na prazniku v Božičih 30.000; sekcija Barriera: cel. Cattaruzzi 5.500, cel. Passionaria 3.855, cel. Pastoric 1.000, cel. Martinuzzi 560; sekc. Sv. Jakob: cel. Rosenberg 3.400, Pečenko 25, Cossuta A. 100, Puzzer Alfieri 500, Lipanje Guglielmo 200, A. G. 100, S. K. 100, odv Luigi Castellana 500, N. N. 50, N. N. 200, Tonel 500, Elda Tonel 100, Remigio Prodan 600, N. N. 500, Faidutti 100, Volecich 100, Russian E. 150, De Bono P. 50, Ernesto 50, upokojeni pristaniščniki 590, Russian 100, Stefanelli 500, L. 500, Passante 200, Nino 300, Degrassi 100, Norma Degrassi 500, N. N. 150, Simonovič 50, Dobrilovič 50, Berci 100, Bernetič 100, N. N. 50, N. N. 250, Simonovič 150, Bernoli 50, Degrassi 150, N. N. 250, Matiassi 100, N. N. 200, Norma 200, Duca 100, Moreni 200, skupina Bramante 100, De Zorzi 100, N. N. 300, Bozzai 200, Gerbec 100, Carlo R. 100, Znebel 100, Amobilia 100, Lorenzi 200, Udovisi 100, Sabriz 50, Franzelli 50, Lazzara 50, Berlot 80, Ribarič 200, Paoli 100, N. N. 100. Sekc. VOM: Angelo Tomasini 500, N. N. 100, Tokič A. 100, Z. A. 100, Tokič 200. Sekc. Pončana: Pozzecco R. 550, Zuljan 760, Oberti 900, Maria 800. Sekc. Kolonkovec: Zbirka tov. Castellani A. 2330, cel. Macarol 2200, cel. Belovannis 625.

Danes, 21. t. m. od 19. do 24. ure bo v **gostilni Bonazza pri Sv. M. M. sp. 198** praznik tiska, ki ga organizira sekcija Sv. Ane.

Praznik tiska, ki ga organizirajo v **Skednju** bo trajal tri dni. Začne se danes zvečer. Jutri bosta govorila na prazniku tov. Karel Siškovič in Paolo Sema. Pri kulturnem sporedu bo sodelovala lirična skupina PD «Kraljič». Na sporedu je poleg drugih zanimivih točk tudi izvolitev «kraljiče večera» in ples.

Jutri in v **ponedeljek** sta na vrsti še dva druga praznika tiska in sicer v **Podlonjerju** in **Zavljah**.

Protest SHLP pri predsedstvu cone

Prejšnji teden je bila delegacija SHLP pri Conskemu podpredsedniku, g. odv. Persogliji, da bi mu iznesla protest naše prosvetne oraganizacije in vseh demokratičnih Slovencev zaradi prepovedi lepljenja lepaka proti razkosanju našega ozemlja in v obrambo narodnih pravic Slovencev.

Delegacija je vprašala za vzroke prepovedi. G. Persoglia je izjavil, da je bila vsebina lepaka izzivalna, da bi utegnila razburiti ljudsko mnenje, da so časi nevarni, da so oblasti dolžne podvzeti primerne ukrepe za preprečitev neredov, da je prepoved splošna za vse stranke, sicer pa, da se ne more več kot toliko izreči. Vztrajal je pri temu tudi, ko je delegacija predlagala, naj bi se eventuelno izpustil oni del besedila, ki bi po njegovem mnenju utegnil razburiti javno mnenje.

Glede trditev odvetnika Persoglie, da so nam doslej vendar vse lepake dovolili, pripominjamo, da to ne drži ker so lepake ob priliki občnega zbora SHFZ tudi prepovedali. Iz tega sledi, da tu ne gre toliko za javni red, pač pa za zapostavljanje Slovencev

Obenem želimo pripomniti, da conski predsednik g. Miceli, ni smatral ne umestno, da bi sprejel delegacijo SHLP, ki je največja kulturna organizacija Slovencev našega področja, marveč je to nalogo poveril podrejenim.

TEDENSKE NOVICE

Prejšnji četrtek se je ponesrečil na Miramarskem drevoredu avstrijski izletnik Johan Poederl z Dunaja. Med vožnjo je trčil v neki avto in se zvrnil. Pri tem je padel z motorjem še njegov rojak s sestro, ki je vozil tik za njim. Izletniki so odnesli le lažje poškodbe, ozdravljive v nekaj dneh.

*** Istega dne se je pripetila na openski cesti težka prometna nesreča, ki vendar ni terjala človeških žrtev. Tovornik «Alfa Romeo» se je zaradi neke okvare pri kolesu zvrnil pod cesto na vrt gostilne «Cascina delle rose». Sofer in njegov spremljevalec sta ostala nepoškodovana.

*** Prejšnji četrtek je izvršila samomor s skokom v vodnjak 43-letna Frančiška Marsič vd. Biagi iz Rocola 702. Vzroki samomora niso znani.

*** Zaradi ukradene denarnice z 2700 lirami se je moral zagovarjati pred kazenskim sodiščem 38-letni Lodovico Dentini. Obsojen je bil na 1 leto in 6 mesecev zapora in na plačilo 18 tisoč lir globe.

*** Prejšnji petek so pokopali na tukajšnjem pokopališču truplo Albine Scheriani, ki so ga našli nekaj dni prej ribiči v morju v bližini Chioggie. Trupla ostalih 4 pogrešancev «Sardele» pa se še vedno pogrešajo.

*** Prejšnji petek se je obesil v svojem stanovanju v ul. Vico 2, 60-letni Mario Gregorat. Vzel si je življenje verjetno zaradi hude živčne bolezni.

*** V soboto se je ponesrečil v ladjedelnici Felszegy mizar Fulvio Fontanot iz Campor. Pri nadzorovanju električne žage je neprevidno vtaknil desno roko v stroj, ki mu je odrezal tri prste. V bolnici se bo moral zdraviti približno 20 dni.

*** V soboto je Peter Cerkvenič iz Sv. M. M. sp. 825 podrl z motorjem Justino Bordon vd. Marussi. Pri padcu si je zvila nogo in pretresla možgane. Ozdravela bo v dveh tednih.

*** Na povratku z izleta na Repentabor se je v ponedeljek smrtno ponesrečil z motorjem 23-letni Emil Rupel iz Devinščine pri Proseku 6. V bližini Repentabra je iz neznanih vzrokov zadel z motorjem v obcestni kamen. Motor se je zvrnil, Rupla pa je vrglo izven ceste, kjer je obležal na kamenju s prebito lobanjo in zlomljeno levo roko. Na pomoč sta kmalu nato prihitela dva motorista, ki sta slučajno vozila v isti smeri. Toda za ubogega Rupla je bila vsaka pomoč zaman. V sredo je bil v vasi svečan pogreb, ki se ga je udeležilo ogromno število vaščanov s Proseka, Kontovela in bližnjih vasi.

*** Ko je 28-letni Cvetko Kalc iz Gropade 83 na veliki šmaren odstranjeval na dvorišču smeti, ga je nenadoma opekel plamen, ki je švignil iz kupa smeti. Opekel ga je po rokah in nogah. V bolnici je bil sprejet na dermatološki oddelek. Policija je pozneje ugotovila, da je plamen povzročil smodnik, ki je bil v smeteh.

*** V ponedeljek je padla z okna v prvem nadstropju 99-letna Eufemia Bozar vd. Piutti, ki je podlegla poškodbam dve uri pozneje v glavni bolnici.

*** Zaradi posesti orožja se je moral v sredo zagovarjati pred zavez